



Lise Öğrencilerinin Covid-19'a Yönelik Metaforik Algılarının ve Bilişsel Yapılarının İncelenmesi

Investigation of High School Students' Metaphorical Perceptions and Cognitive Structures Towards Covid-19

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin Covid-19'a yönelik metaforik algılarının ve bilişsel yapılarının incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Gaziantep ilinde öğrenim gören 172 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik metaforik algıları ve bilişsel yapıları; metafor tekniği, bağımsız kelime ilişkilendirme testi ve yazma çizme tekniği kullanılarak ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın veri analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada geçerliği sağlayabilmek adına veri analizi tüm aşamalarıyla ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Edilen bulgulara yönelik frekans (f) ve yüzdelere (%) yer verilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlayabilmek için ise veri üçgenlemesi (data triangulation) yoluna gidilmiştir. Verilerin analizi neticesinde öğrencilerin 218 metafor, 342 ilişkili kelime ve 224 yazma-çizme gerçekleştirildiği görülmektedir. Araştırma sonunda metaforların en çok "Zarar Vermesi Açısından", "Yayımla / Artış Göstermesi Açısından", "Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından", "Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından" kategorilerinde bir araya getirildiği; kelime ilişkilendirme testi sonucundaki cevap kelimelerin en çok "Covid-19'a Yönelik Algılar", "Sonuçları", "Süreci" ve "Hissettirdikleri" kategorilerinde bir araya getirildiği; yazma-çizme tekniğindeki sonuçların ise en fazla "Fiziksel Yapı", "Korunma Yolları", "Bulaşma Yolları" ve "Sonuçları" kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında "Korunma Yolları", "Bulaşma Yolları", "Sonuçları", "Hissettirdikleri", "Etki Alanı", "Süreci" ve "Algılar" kategorilerinin ortak kategoriler olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Covid-19'un faydalı yönüne de vurgu yapıldığı görülmektedir.

(Times New Roman, 9 Punto, Mak. 250 Sözcük).

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, Covid-19, Metafor, Bilişsel yapı

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine high school students' metaphorical perceptions and cognitive structures towards Covid-19. The study group of the research consists of 172 high school students studying in Gaziantep in the 2021-2022 academic year. In this research, metaphorical perceptions and cognitive structures of high school students towards the concept of Covid-19 were revealed using the metaphor technique, independent word association test and writing drawing technique. Content analysis was used in the data analysis of the research. In order to ensure validity in the research, all stages of data analysis were explained in detail. Frequencies (f) and percentages (%) for the findings are included. Additionally, direct quotes were made from the participants' opinions. In order to ensure the reliability of the research, data triangulation was used. As a result of the analysis of the data, it is seen that the students made 218 metaphors, 342 related words and 224 writing and drawing. At the end of the research, it was found that the metaphors were mostly brought together in the categories of "In terms of causing harm", "In terms of spreading / increasing", "In terms of showing affective properties", "In terms of being associated with a disease". The answer words as a result of the word association test were mostly brought together in the categories of "Perceptions towards Covid-19", "Results", "Process" and "Feelings"; it is seen that the results of the writing-drawing technique are mostly collected in the categories of "Physical Structure", "Methods of Protection", "Methods of Transmission" and "Consequences". Looking at the results, it can be seen that the categories "Methods of Protection", "Methods of Transmission", "Results", "Feelings", "Area of Effect", "Process" and "Perceptions" are common categories. In addition, it seems that the beneficial aspect of Covid-19 is also emphasized.

Keywords: High school students, Covid-19, Metaphor, Cognitive structure

GİRİŞ

Son 50 yılda, dünya genelinde eğitimin her kademesinde pek çok gelişme görülmüştür. Bu süreçte Covid-19 da eğitim sistemlerinin karşı karşıya kaldığı en büyük zorluklardan biri olmuştur (Daniel, 2020). Covid-19, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından bir pandemi olarak ilan edilmiştir. Ortaya çıkan bu pandemi, Çin'in Wuhan şehrinde gelişti ve pek çok ülkeyi etkiledi (Tarkar, 2020). Türkiye'nin de içerisinde bulunduğu birçok ülkede okulöncesinden başlayıp yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde üç aydan daha fazla yüz yüze eğitime ara verilip okulların 2021-2022 eğitim öğretim yılı güz döneminde açılmasına karar verildi. Küresel bir şekilde ilk kez karşılaşılan bu durum nedeniyle ülkeler kriz durumuna geçti. Öğrencilerin okullardan uzak kalmaları sebebiyle ortaya

Rabia Çetintaş¹
Gülşay Ekici²

How to Cite This Article

Çetintaş, R. & Ekici, G. (2023). "Lise Öğrencilerinin Covid-19'a Yönelik Metaforik Algılarının ve Bilişsel Yapılarının İncelenmesi", Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(71):3968-3994. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.72822>

Arrival: 02 August 2023

Published: 31 December 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

² Prof.Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

çıkan öğrenme kayıpları endişelere neden oldu. Bundan dolayı ülkeler öğretimin devam etmesi ve ortaya çıkabilecek öğrenme kayıplarının giderilebilmesi için acil önemler almaya mecbur kaldılar. Ülkeler teknolojik altyapıları ve imkânları el verdiği kadarıyla oluşabilecek öğrenme eksiklerinin ortadan kaldırılması ve öğrenme kayıplarının aza indirilmesi için farklı uzaktan öğrenme uygulamalarına başvurmuşlardır (Tedmem, 2021).

Türkiye, salgından kısmen geç etkilenen ülkelerden biridir. Doğrulanmış ilk vakanın açıklamasının yapıldığı 11 Mart tarihine kadar bir takım tedbirler alınmıştır. Vakanın açıklanmasından sonra, virüs kaynaklı ilk ölümün gerçekleştiği 16 Mart tarihinden sonra da eş zamanlı bir şekilde pek çok alanda hızlı radikal kararlar alınmıştır (TTB, 2020). Türkiye’de de dünyadaki pek çok gelişmiş ülkedeki gibi uzaktan eğitime hızlı bir şekilde geçiş yapılmıştır. İlk vakanın görülmesinin hemen akabinde 16 Mart 2020 tarihinden itibaren ilk ve orta dereceli okullar ve üniversitelerde eğitime ara verilmiştir. Yüz yüze bir haftalık ara verilmesinin ardından 23 Mart 2020’den itibaren ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik TRT EBA TV ve EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden uzaktan eğitim derslerine başlanmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin derslerin takibini yapabilecekleri eba.gov.tr sitesindeki içerikler ile eğitimin devam ettirilmesi sağlanmıştır. Mayıs 2020 tarihinden itibaren de EBA’da (Eğitim Bilişim Ağı) canlı ders uygulamalarına başlanmıştır (Çakır, Taban ve Taşer, 2023). MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) daha önceleri bu konuda deneyimi olmasına rağmen ülke genelinde uzaktan öğretime hazırlıksız yakalanmıştır. Ülkenin genelinde internet alt yapısı ve teknolojik cihaz yetersizliğinden kaynaklı canlı derslere katılımlarda sorunlar yaşandığı bu sorunların da şehir merkezlerinden kırsallara doğru, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bölgelerden düşük bölgelere doğru artış gösterdiği gözlemlenmiştir (Kaplan ve Uğurlu, 2023). Canlı derslere katılım sağlayan ve sağlayamayan öğrenciler arasındaki makas günden güne açılmış ve bu farkın ortaya çıkardığı problemler eğitim camiasının tüm paydaşlarını da etkilemiştir. Salgın döneminde öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin mücadele etmesi gereken birçok problemin ortaya çıktığı görülmüştür. Ancak bu dönemde bilişsel, psikolojik ve fizyolojik olarak en çok etkilenen grubun öğrenciler olduğu bir gerçektir.

Öğrencilerin günlük yaşamlarının en önemli parçalarından biri okul hayatıdır. Okul, öğrenciler için sadece akademik gelişmelerini sağlayacak bir yer değil sosyalleşmelerini sağlayan en büyük sosyal ortamlardan biridir. Covid-19 pandemisi nedeniyle okulların kapanmasıyla öğrenciler eğitim öğretimden uzak kaldıkları için bu durum onları zorunlu bir asosyallığe de itmiş oldu. Tüm bunlar pek çok problemi de beraberinde getirdi. Karataş’a (2020) göre öğrencilerin karantinayla birlikte arkadaşlarından ayrılmaları ve sürekli kapalı alanlarda bulunmaları onların öfke, çaresizlik ve depresyon gibi duyguları yaşamalarına neden olmuştur. Bunun yanı sıra öğrencilerin bu dönemde anksiyete, ölüm korkusu ve normal zamanlardaki yaşamlarına özlem duydukları ifade edilmektedir (Altun Ekiz, 2020). Onların tüm bunları hissetmelerine neden olan; okullarından, sosyal hayatlarından, normal yaşamlarından çıkıp belki de hiç bilmedikleri karantina hayatıyla karşı karşıya kalmalarını sağlayan Covid-19 ve onun yaşamlarına etkileridir. Dolayısıyla öğrencilerin hayatında bu denli derin izler bırakan Covid-19’un onlar için ne ifade ettiğini, zihinlerinde nasıl şekil bulduğunu anlayabilmek öğrencileri daha iyi anlayabilmek, onların var olan ve gelecekte ortaya çıkabilecek problemlerine çözüm bulabilmek adına önemlidir.

İlgili literatür incelendiğinde; Covid-19 ile ilgili pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Buna ek olarak Covid-19’a yönelik algıları inceleyen çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir (Arı ve Arslan, 2020; Aydınç ve Zorluoğlu, 2022; Bağ, 2021; Çakır ve Cömert, 2021; Çelik, Koyun, Eker ve Kanelci, 2022; Dursun ve Gamsız Tunç, 2021; Ilgar, Karavelioğlu ve Akdeniz, 2022; İnce, Ünlüsoy Dinçer, Akçın ve Uzunmehmetoğlu, 2023; Kızıltaş ve Saruç, 2023; Vural, Altıparmak, Aras ve Başaran, 2022; Vural, Başaran, Özkan, Orhan ve Ortaoğlu, 2022). Ancak bu çalışmalar incelendiğinde; Covid-19’a yönelik bilişsel yapıların ortaya çıkarılması için yalnızca metafor yoluyla veri toplandığı görülmektedir. Özellikle lise öğrencilerinin Covid-19 algılarının farklı ölçme araçlarıyla daha detaylı betimlenebilmesi için metafor yoluyla, kelime ilişkilendirme testi yoluyla ve yazma-çizme tekniğiyle veri toplanılan kapsamlı çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı; lise öğrencilerinin Covid-19’a yönelik metaforik algılarının ve bilişsel yapılarının ortaya çıkarılması olarak şekillendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır;

1. Lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik metaforik algıları nasıldır?
2. Lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar benzerlik göstermesi bakımından hangi kategoriler altında toplanmıştır?
3. Lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik bilişsel yapıları nasıldır?
4. Lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik bilişsel yapıları benzerlik göstermesi bakımından hangi kategoriler altında toplanmıştır?
5. Lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik çizimleri nasıldır ve bu çizimler hangi kategoriler altında toplanmıştır?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri analizi ve çalışmanın geçerlik-güvenilirliğine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseni ile gerçekleştirilmiştir. Merriam (2015) durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derin bir şekilde betimlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Durum çalışması, katılımcıların gözlemleri, derinlemesine görüşmeler ile dokümanlar toplama yoluyla elde edilen ve analiz edilen verilerin derinlemesine ve boylamsal olarak incelenmesini içerir (Glesne, 2015). Bu çalışmada ise lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik metaforik algıları ve bilişsel yapıları incelenmek istendiği ve bunun için detaylı veri toplama yoluna gidilmesi gerektiği için nitel araştırma modelinin ve durum çalışması deseninin kullanımı tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2021-2022 eğitim öğretim yılında Gaziantep'te eğitim gören 172 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma, araştırmacıların görev yaptığı il olan Gaziantep'teki öğrencilerle yüz yüze bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntem ile araştırmacı, kendine yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu tercih eder (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın gerçekleştirildiği zamanda Covid-19 salgının tüm dünyada devam etmesi nedeniyle salgının engellenmesine yönelik bir dizi tedbir alınmıştır. Okulların bir anda uzaktan eğitime geçmesi de bu tedbirlerden biridir. Salgının seyrinin değişmesiyle birlikte normalleşme süreci başlamış ve okullar kademeli bir şekilde yüz yüze eğitime başlamıştır. Dolayısıyla bu süreçte öğrencilere ulaşmak oldukça zor olmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik metaforik algıları ve bilişsel yapıları; metafor tekniği, bağımsız kelime ilişkilendirme testi ve yazma çizme tekniği kullanılarak ortaya çıkarılmıştır.

Metafor Tekniği: Veri toplama aracının ilk kısmında araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış metafor formu ile veri toplanmıştır. Her öğrenciden “Covid-19.....gibidir; çünkü.....” Metafor tekniğinin kullanıldığı araştırmalarda yarı yapılandırılmış sorular en çok kullanılan veri toplama araçlarının başında gelmektedir (Döş, 2010; Saban, 2009). Mecazlar tek başına kendisi görsel ve betimsel gücü ortaya çıkarmakta yeterli değildir. Bundan dolayı niçin ya da neden sorusu sorulmalıdır. Çünkü her kişi aynı mecaza farklı anlamlar verebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitekim formda öğrencilerden üç tane metafor oluşturup çünkü bölümlerinde de bu metaforların nedenlerini açıklamaları istenmiştir. Bu şekilde veri kaybının azaltılabilmesi ve görüş belirtmeyen öğrencilerin olmaması ve verinin daha zengin hale getirilebilmesi hedeflenmiştir (Inbar, 1996). Öğrencilerden 5'inin (% 2,9) veri toplama aracındaki metafor bölümünü hiç doldurmadığı, 14'ünün (% 8) 1 metafor ürettiği, 42'sinin (% 24) 2 metafor ürettiği ve 111'inin (% 65) de 3 metafor ürettikleri belirlenmiştir.

Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi: Veri toplama aracının ikinci kısmında bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile veri toplanmıştır. Bu teknikte öğrenciler, belirli bir süre içerisinde herhangi bir konu ile ilişkili bir anahtar kavramın zihinlerinde oluşturdukları kavramları cevap olarak verirler. Öğrencinin uzun süreli hafızasından herhangi bir anahtar kavrama verdiği sıralı şekildeki cevabın bilişsel yapıdaki kavramlara yönelik bağlantıları ortaya koyduğu ve anlamsal yakınlığı ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Bahar ve Özatlı, 2003).

Bu kapsamda bağımsız kelime ilişkilendirme testi kavramlarla ilgili, kişilerin bilişsel yapısını ve bu yapıda var olan kavramlar arası bağları, yani bilgi ağını çözümlenmek, uzun süreli hafızasında bulunan kavramlar arasında bulunan ilişkilerin yeterli olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla sıklıkla kullanılan tekniklerden biridir (Kurt, Ekici ve Aksu, 2013). Dolayısıyla veri toplama aracının bu kısmında lise öğrencilerine bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile “Covid-19” kavramı sorulmuştur. Bağımsız kelime ilişkilendirme testinde “Covid-19” kavramı uyarıcı kelime olarak aşağıdaki gibi iki aşamadan oluşan bir formatta sunulmuştur:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

Covid-19:

CÜMLE:.....

Çizme-Yazma Tekniği: Veri toplama aracının üçüncü kısmında çizme-yazma tekniği ile veri toplanmıştır. Çizme-yazma tekniği öğrencilerin zihinlerindeki kavramları kullanılmayıp pasif hale getiren düşünce, anlam, tutum, imaj ve bilişsel yapılarla ilgili görsel yapıları aktifleştirmeyi hedeflemesi, bunları zihinsel depodaki kişiye özel ve bilimsel olarak yüksek değerli veriler şeklinde elde edilmesini sağlaması bakımından oldukça faydalıdır (Ekici, 2019). Bu açıdan bu çalışmada da lise öğrencilerine “Covid-19 nedir? çizerek (resim-şekil) açıklayınız. Covid-19 ile ilgili fikirlerinizi özgürce ve sınırlamadan ifade ediniz.” Sorusu sorulmuş ve görüşlerini detaylı bir şekilde ifade etmeleri istenmiştir. Elde edilen bu verilerin bilimsel bir çalışmada kullanılacağı ve hiçbir kişisel bilgiye verilmeyeceği ifade edilmiştir.

Veri Analizi

Bu araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi, bir takım nicel ve nitel göstergelerden hareket ederek, mesajdan elde edilen psikolojik, sosyolojik, tarihsel, ekonomik ve benzer türden bilgilerin ötesinde var olan bir takım sonuçlara ulaşmayı amaçlamaktadır (Bilgin, 2014). İçerik analizindeki asıl amaç, verilerin açıklanmasını sağlayacak ortak kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yüzden birbirine benzer verileri belli kavramlar ve kategoriler çerçevesi altında bir araya getirmek gereklidir (Kurt, Ekici ve Aksu, 2013). Bu çalışmada ise lise öğrencilerinin Covid-19 konusunda ifade ettikleri kavram ve cümleler içerik analizi yöntemiyle belirli kategoriler çerçevesinde bir araya getirilerek düzenlenmiştir.

Öğrencilerin cevap kâğıtlarının içerik analizi yöntemiyle yorumlanması ve değerlendirilmesi süreci dokuz aşamada gerçekleştirilmiştir (Ekici, 2016a,b) şeklinde kaynak gösterebilirsiniz ve aşağıdaki makalelerini inceleyebilirsiniz.. Bunlar; (1) cevap kâğıtlarının incelenme aşaması, (2) uygun olmayan cevap kâğıtlarının elenmesi aşaması, (3) tekrar derleme aşaması, (4) katılımcıların cevap kâğıtlarının 1’den 172’ye kadar numaralandırılması aşaması, (5) kavramların ve bu kavramlara ait frekansların belirlenmesi aşaması, (6) kategorilerin geliştirilmesi aşaması, (7) cevap kelimelerin incelenerek kategorilere dağıtılması aşaması (8), geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşaması ve (9) elde edilen verilerin yorumlanması aşamasıdır. Ayrıca Covid-19 ile ilgili öğrencilerin cevap cümleleri katılımcı numarası yazılarak (K20) ve tırnak işareti içerisinde alıntı şeklinde verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik oldukça önemli konulardır. Bir araştırmanın verilerinin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmayı gerçekleştiren kişinin sonuçları nasıl elde ettiğinin açıklanması geçerlik için önemli ölçütlerdendir (Yıldırım, 2010). Bu çalışmada ise geçerliği sağlayabilmek adına veri analizi tüm aşamalarıyla ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. İçerik analizi sonucunda elde edilen temalara yönelik katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Ayrıca elde edilen bulgulara yönelik frekans (f) ve yüzdelere (%) yer verilmiştir.

Araştırmalarda güvenilirlik sağlayabilmek adına da uzman incelemesi, üçgenleme, denetleme tekniği ve araştırmacıların konumu gibi stratejiler kullanılabilir (Merriam, 2015). Bu çalışmada güvenilirliğini sağlayabilmek için ise veri üçgenlemesi (data triangulation) yoluna gidilmiştir. Bu yöntemle aynı araştırma sorusuna yönelik farklı nitelikteki verilerin birbirlerini denetlemesine, karşılaştırma yapılmasına ve doğrulanmasına da imkân sağlamaktadır (Patton, 1990). Bu bağlamda lise öğrencilerinin Covid-19 ile ilgili algılarını ortaya çıkarabilmek adına metafor tekniği, bağımsız kelime ilişkilendirme testi ve yazma çizme tekniği kullanılmıştır. Ayrıca belli bir kavramsal kategori altında toplanan öğrenci cevapları ile ilgili uzman görüşü alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin Covid-19 kavramına yönelik algıları metafor, kelime ilişkilendirme testi ve yazma-çizme tekniği ile toplanan veriler ışığında incelenmiştir.

Metafor Yoluyla Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik belirttikleri metaforlara, bu metaforların ilişkilendirildiği kategorilere ve yorumlarına dair bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Lise Öğrencilerinin Covid-19 Kavramına Yönelik Metaforları

Sıra No	Metafor	(f)	Sıra No	Metafor	(f)	Sıra No	Metafor	(f)
1.	Grip	21	53.	Uyarı	2	105.	Göçebe hayatı	1
2.	Ölüm	16	54.	Yılan	2	106.	Gölge	1
3.	Yapışkan	12	55.	Aile baskısı	1	107.	Gülmek	1
4.	Hastalık	9	56.	Akrep	1	108.	Güncellenen oyun	1
5.	Mikrop	9	57.	Alerji	1	109.	Hâkim	1
6.	Kanser	8	58.	Alkol	1	110.	Hayalet	1
7.	İnsan	7	59.	Anne	1	111.	Her yerde bulunan eşya	1
8.	Virüs	6	60.	Araba	1	112.	Hırsızlık	1
9.	Bulaşıcı	5	61.	Araba hızı	1	113.	Hırsızlar	1
10.	Ölümcül	5	62.	Asfalt	1	114.	Hiroşima bombası	1
11.	Azrail	4	63.	Asker	1	115.	Hücreler	1
12.	Bit	4	64.	Aşk	1	116.	Işık	1
13.	Böcek	4	65.	Atom bombası	1	117.	İğne	1
14.	Düşman	4	66.	Ayna	1	118.	İltihap	1
15.	Hapishane	4	67.	Ayrılık	1	119.	İmtihan	1
16.	Kapan	4	68.	Balon	1	120.	İnternet ağı	1
17.	Parfüm	4	69.	Baş ağrısı	1	121.	İnsanlara daha düzgün yaşamayı öğretmeye gelmiş bir canlı	1
18.	Veba	4	70.	Başarı	1	122.	İnsanlara şükretmeyi öğretmek	1
19.	Baskıcı aile	3	71.	Bela	1	123.	İntihar	1
20.	Baş belası	3	72.	Beyin	1	124.	İp	1
21.	Hava	3	73.	Bilgi	1	125.	İyi anlaşılmayan bir arkadaş	1
22.	Canavar	3	74.	Bilgisayardaki virüs	1	126.	Kalp	1
23.	Örümcek	3	75.	Bir şeyleri anlamlandırma makinesi	1	127.	Kapalı ortamda nefes alamayan insan	1
24.	Salgın	3	76.	Bir arkadaşım	1	128.	Kara delik	1
25.	Savaş	3	77.	Biyolojik silah	1	129.	Kara duman	1
26.	Su	3	78.	Bozuk süt	1	130.	Karınca	1
27.	Top	3	79.	Cam	1	131.	Kasa	1
28.	Toz	3	80.	Cennet ve cehennem	1	132.	Katil kurbanı	1
29.	Zarar veren maddeler	3	81.	Contagion filmi	1	133.	Katil	1
30.	Zehir	3	82.	Çevre kirliliği	1	134.	Kene ısırığı	1
31.	Amerika	2	83.	Çiğ	1	135.	Kıl	1
32.	Ateş	2	84.	Çiçeğe su vermek	1	136.	Kış	1
33.	Bakteri	2	85.	Çin	1	137.	Kocaman bir silah	1
34.	Çamur	2	86.	Çok güçlü	1	138.	Koltuk sevdası	1
35.	Dedikodu		87.	Dedektif	1	139.	Kompo	1
36.	Engel	2	88.	Değerleri anlama	1	140.	Komşu	
37.	Hayat	2	89.	Değer verici	1	141.	Korona	1
38.	İlaç	2	90.	Deniz	1	142.	Korkunç bir film	
39.	İstenmeyen Misafir	2	91.	Depresyon	1	143.	Köpek balığı	1
40.	Japon yapıştırıcısı	2	92.	Dondurma	1	144.	Kötü insanlar	1
41.	Kene	2	93.	Duvar	1	145.	Kötü otlar	1
42.	Koku	2	94.	Duygu (sevgi,saygı,hasret)	1	146.	Kötülük ile iyilik yapmak	1
43.	Korku	2	95.	Dünyanın beyni	1	147.	Kriz	
44.	Örümcek ağı	2	96.	Düzensiz insan	1	148.	Kupa maçında gelen gol	1
45.	Pislik	2	97.	Ekonomik bir plan	1	149.	Leke	1
46.	Seri katil	2	98.	Elektrik	1	150.	Maskeli köleler	1
47.	Sınav	2	99.	Ermeni askerleri	1	151.	Mağaza görevlisi	1
48.	Sigara	2	100.	Eve kapatıcı	1	152.	Matematik soruları	1
49.	Silgi	2	101.	Felaket	1	153.	Mercimek tanesi	1
50.	Sümük	2	102.	Fırtık	1	154.	Mıknatıs	1
51.	Sülük	2	103.	Garip ve farklı	1	155.	Mola	1
52.	Tatil	2	104.	Gezgin	1	156.	Molekül	1

Sıra No	Metafor	(f)	Sıra No	Metafor	(f)	Sıra No	Metafor	(f)
---------	---------	-----	---------	---------	-----	---------	---------	-----

157.	Mikroskopik canlı	1	186.	Sonsuzluk	1	215.	Yutulabilen bir oyuncak	1	
158.	Mürekkap	1	187.	Su damlası	1	216.	Zehirli ok	1	
159.	Mutsuzluk	1	188.	Suçiçeği	1	217.	Zorunlu asosyallik	1	
160.	Nezle	1	189.	Suriyeliler	1	218.	Wuhan	1	
161.	Nüfus azaltıcı politika	1	190.	Sümüklü böcek	1				
162.	Okul	1	191.	Çarpılmak	1				
163.	Oksijen	1	192.	Tarihi olay	1				
164.	Oksijensiz bir bitki	1	193.	Taş	1				
165.	Online yaşam	1	194.	Tecrübe	1				
166.	Organ mafyası	1	195.	Tehdit	1				
167.	Oyundayken internetin kesilmesi	1	196.	Tehlike	1				
168.	Ödev	1	197.	Teknoloji	1				
169.	Öğrenci	1	198.	Temizlik	1				
170.	Öksürük	1	199.	Terörist	1				
171.	Önlem	1	200.	Tohum	1				
172.	Pire	1	201.	Toz bulutu	1				
173.	Piyango	1	202.	Trafik	1				
174.	Polis	1	203.	Türkiye'deki suçlular	1				
175.	Popüler bir düşünce	1	204.	Uyuşturucu	1				
176.	Psikolojik baskı	1	205.	Uyuz hastalığı	1				
177.	Rüzgâr	1	206.	Verem	1				
178.	Saati koluna takmak	1	207.	Yağmur	1				
179.	Saatli bomba	1	208.	Yağmur damlaları	1				
180.	Sağlıklı yaşamak	1	209.	Yalan	1				
181.	Sistem değiştirici yönetmelik	1	210.	Yaratık	1				
182.	Slime	1	211.	Yargısız infazcı	1				
183.	Sokak lambası	1	212.	Yaşlılık	1				
184.	Son anda verilen ödev	1	213.	Yol	1				
185.	Siber saldırı	1	214.	Yosun	1				
Toplam Metafor: 218				Toplam Frekans: 378					

Tablo 1 incelendiğinde; öğrencilerin “Covid-19” kavramına yönelik 218 farklı metafor ürettikleri ve buna dair 372 görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler tarafından Covid-19 kavramına yönelik en fazla ifade edilen metaforlar; *grip, ölüm, yapışkan, mikrop, kanser, hastalık, insan, virüs, bulaşıcı, ölümcül* şeklinde sıralanmaktadır. Metaforlar üretilirken genellikle insanlara zarar verecek kavramlarla bağ kurulduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra *bit, parfüm, leke, mürekkep* gibi çabuk yayılma özelliği olan kavramlara ve *kanser, verem, depresyon, alerji, veba* gibi hastalıkları ifade eden kavramlara vurgu yapıldığı görülmektedir. Üretilen metaforlardan 54 tanesinin tekrar edilme sıklığının 21 ile 2 arasında olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte 164 metaforun bir kez tekrarlandığı görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin Covid-19 kavramına yönelik ürettikleri metaforlardan en fazla tekrar edenin *grip* olduğu görülmektedir. Öğrencilerin belirttikleri metaforların ortak özellik göstermeleri açısından ayrıldıkları kategoriler Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Lise Öğrencilerinin Covid-19 Kavramına Yönelik Metaforlarının Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor cesidi (f)	Yüzde (%)
1.Zarar Vermesi Açısından <i>Metaforlar:</i> Ölüm (16), Mikrop (9), Virüs (6), Ölümcül (5), Azrail (4), Düşman (4), Örümcek (3), Savaş (3), Zehir (3), Ateş (2), Engel (2), İnsan (2), Kene (2), Pislik (2), Sigara (2), Seri Katil (2), Alkol (1), Akrep (1), Aşk (1), Atom Bombası (1), Bela (1), Bilgisayardaki Virüs (1), Bozuk Süt (1), Contagion Filmi (1), Çarpılmak (1), Çiçeğe Su Vermek (1), Çin (1), Çok Güçlü (1), Dondurma (1), Düzensiz İnsan (1), Elektrik (1), Ermeni Askerleri (1), Felaket (1), Hırsızlar (1), Hırsızlık (1), İntihar (1), Kalp (1), Kapalı Ortamda Nefes Alamayan İnsan (1), Katil (1), Katil Kurbanı (1), Kene Isırığı (1), Kış (1), Köpek Balığı (1), Kriz (1), Oksijensiz Bir Bitki (1), Online Yaşam (1), Organ Mafyası (1), Saatli Bomba (1), Siber Saldırı (1), Silgi (1), Silah (1), Yaratık (1), Uyuşturucu (1), Tehlike (1), Tehdit (1), Trafik (1), Taş (1), Teknoloji (1), Terörist (1), Yargısız İnfazcı (1), Yol (1), Yutulabilen Bir Oyuncak (1), Zarar Veren Maddeler (1), Zehirli Ok (1).	65	29.81
2.Yayılma / Artış Göstermesi Açısından <i>Metaforlar:</i> Yapışkan (12), Bulaşıcı (5), İnsan (5), Bit (4), Böcek (4), Parfüm (4), Hava (3), Salgın (3), Su (3), Toz (3), Bakteri (2), Çamur (2), Dedikodu (2), Koku (2), Örümcek Ağı (2), Sülük (2), Sümük (2), Araba Hızı (1), Bilgi (1), Balon (1), Bir Arkadaşım (1), Çığ (1), Gezgin (1), Gülmek (1), Her Yerde Bulunan Eşya (1), Hücreler (1), Işık (1), İnternet Ağı (1), Kara Duman (1), Kötü İnsanlar (1), Kötü Otlar (1), Leke (1), Mutsuzluk (1), Mürekkep (1), Okul (1), Popüler Bir Düşünce (1), Pire (1), Rüzgâr (1), Slime (1), Sokak Lambası (1), Su Damlası (1), Suriyeliler (1), Sümüklü Böcek (1), Tohum (1), Toz Bulutu (1), Yağmur Damlaları (1), Yosun (1).	47	21.55
3.Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından	18	8.25

<i>Metaforlar:</i> Hapishane (4), Baskıcı Aile (3), Amerika (2), İstenmeyen Misafir (2), Korku (2), Aile Baskısı (1), Asker (1), Ayrılık (1), Duygu (1), Başarı (1), Cennet Ve Cehennem (1), Dehşet Verici (1), Hiroşima Bombası (1), İmtihan (1), İp (1), Korkunç Bir Film (1), Psikolojik Baskı (1), Yaşlılık (1).		
4. Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından <i>Metaforlar:</i> Grip (21), Hastalık (9), Kanser (8), Veba (4), Alerji (1), Baş Ağrısı (1), Depresyon (1), Fıtık (1), İltihap (1), Korona (1), Nezle (1), Suçiçeği (1), Uyuz Hastalığı (1), Verem (1).	14	6.42
5. Yapısal Olarak Benzemesi Bakımından <i>Metaforlar:</i> Top (3), Ayna (1), Cam (1), Duvar (1), Gölge (1), Hayalet (1), İğne (1), Karınca (1), Kasa (1), Mercimek Tanesi (1), Mikroskopik Canlı (1), Molekül (1), Oksijen (1).	13	5.96
6. Fayda Sağlaması Açısından <i>Metaforlar:</i> İlaç (2), Tatil (2), Uyarı (2), Anne (1), Bir Şeyleri Anlamlandırma Makinesi (1), Değerleri Anlama (1), İnsanlara Daha Düzgün Yaşamayı Öğreten Bir Canlı (1), İnsanlara Şükretmeyi Öğretmek (1), Mola (1), Sağlıklı Yaşamak (1), Tecrübe (1), Temizlik (1).	12	5.50
7. Dikkatli Davranılması Açısından <i>Metaforlar:</i> Snav (2), Yılan (2), Araba (1), Çevre Kirliliği (1), Deniz (1), Kıl (1), Komşu (1), Kötülük İle İyilik Yapmak (1), Ödev (1), Öğrenci (1), Piyango (1).	11	5.04
8. Sona Ermemesi /Geçmemesi Açısından <i>Metaforlar:</i> Hayat (2), Japon Yapıştırıcı (2), Güncellenen Oyun (1), Koltuk Sevdası (1), Kupa Maçında Gelen Gol (1), Matematik Soruları (1), Öksürük (1), Önlem (1), Son Anda Verilen Ödev (1), Sonsuzluk (1), Türkiye'deki Suçlular (1).	11	5.04
9. Kaçılmaz Olması Açısından <i>Metaforlar:</i> Kapan (4), Canavar (3), Dedektif (1), Kara Delik (1), Mağaza Görevlisi (1), Mıknatıs (1), Polis (1), Saati Koluna Takmak (1), Yalan (1), Yağmur (1).	10	4.58
10. Bir Planın Parçası Olması Açısından <i>Metaforlar:</i> Biyolojik Silah (1), Ekonomik Bir Plan (1), Komplo (1), Nüfus Azaltıcı Politika (1), Wuhan (1).	5	2.29
11. Diğer Benzetimler <i>Metaforlar:</i> Asfalt (1), Beyin (1), Dünyanın Beyni (1), Eve Kapatıcı (1), Garip Ve Farklı (1), Göçebe Hayatı (1), Hâkim (1), Maskeli Köleler (1), Oyundayken İnternetin Kesilmesi (1), Sistem Değiştirici Yönetmelik (1), Tarihi Olay (1), Zorunlu Asosyallik (1).	12	5.50

Lise öğrencileri tarafından oluşturulan metaforlar birbirleriyle benzerlik göstermeleri açısından on bir kategoride toplanmıştır. Bu kategorilere ve bu kategorilerin ait metaforlara ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi kategoriler “Zarar Vermesi Açısından”, “Yayılma / Artış Göstermesi Açısından”, “Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından”, “Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından”, “Yapısal Olarak Benzetilmesi Açısından”, “Kaçılmaz Olması Açısından”, “Sona Ermemesi / Geçmemesi Açısından”, “Dikkatli Davranılması Açısından”, “Bir Planın Parçası Olması Açısından”, “Fayda Sağlaması Açısından” ve “Diğer Benzetimler” olarak belirlenmiştir. Aşağıda Tablo 3-13 arasında bu kategoriler metaforlara ait öğrenci görüşleriyle birlikte ayrı ayrı incelenmiştir.

Tablo 3: Zarar Vermesi Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=65)
1. Zarar Vermesi Açısından	Ölüm (16), Mikrop (9), Virüs (6), Ölümcül (5), Azrail (4), Düşman (4), Örümcek (3), Savaş (3), Zehir (3), Amerika (2), Ateş (2), İnsan (2), Kene (2), Pislik (2), Sigara (2), Seri Katil (2), Alkol (1), Akrep (1), Aşk (1), Atom Bombası (1), Bela (1), Bilgisyardaki Virüs (1), Bozuk Süt (1), Contagion Filmi (1), Çarpılmak (1), Çiçeğe Su Vermek (1), Çin (1), Çok Güçlü (1), Dondurma (1), Düzensiz İnsan (1), Elektrik (1), Ermeni Askerleri (1), Felaket (1), Hırsızlar (1), Hırsızlık (1), Hiroşima Bombası (1), İntihar (1), İyi Anlaşılamayan Bir Arkadaş (1), Kalp (1), Kapalı Ortamda Nefes Alamayan İnsan (1), Katil (1), Katil Kurbanı (1), Kene Isırığı (1), Kış (1), Köpek Balığı (1), Kriz (1), Oksijensiz Bir Bitki (1), Online Yaşam (1), Organ Mafyası (1), Saatli Bomba (1), Siber Saldırı (1), Silgi (1), Silah (1), Yaratık (1), Uyuşturucu (1), Tehlike (1), Tehdit (1), Trafik (1), Taş (1), Teknoloji (1), Terörist (1), Yargısız İnfazcı (1), Yol (1), Yutulabilen Bir Oyuncak (1), Zarar Veren Maddeler (1), Zehirli Ok (1).
<i>Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;</i>	
Ölüm; Herkesi öldürür (K5)	
Mikrop; Hastalık yayar, öldürür (K78)	
Virüs; Ölümcüldür (K4)	
Azrail; Bu hastalığa yakalanan biri geri gelmiyor ve ölüyor (K22)	
Düşman; Sevdiklerimize zarar veriyor, canımızı tehlikeye atıyor (K68)	
Örümcek; Her insana yapışır ve öldürür (K14)	
Zehir; Bulaştığı kişiyi çabuk öldürebiliyor (K54)	
İnsan; Çevresine, hayat alanına zarar vermeden yaşamak varken hunharca saldırır, ele geçirir ve yok eder. Sonra ne mi olur? Kendi de yok olur. Ama bunun farkında bile değildir (K48)	
Kene; Vücuda yapışıp insanı öldürebiliyor (K78)	
Organ mafyası; Git gide çoğalıyor. Ve bize çok zarar veriyor. Vücudumuza, organlarımıza (K31)	
Akrep; Bulaşınca öldürüyor, ilacı yok gibi (K32)	
Elektrik; Elektriğe dikkat etmezsen çarpar. Covide de dikkat etmezsek sevdiklerimizin yanını yakarsın (K37)	
Ölümcül; Çok tehlikeli bir hastalık (K41)	
Aşk; İki de ölümcüldür. Ne ara bulaştığını bilemezsin, seni sersemletir. Bir şey olmaz sanırsın, kendini o tehlikeye karşı korumazsın ama bakarsın ki avucundasın, kurtulmaya çalışırsın (K48)	

Bilgisayardaki Virüs; Bilgisayardaki virüsün bütün bilgisayara yayılıp dosyaları sildiği gibi Covid-19 virüsü de dünyaya yayılıp insanları dünyadan siliyor (K69)

Çok Güçlü; Dünyada tahmini olarak sadece toplam ağırlığı 1 gram ama bir sürü insanı deviriyor (K58)

Dondurma; Sıcakta erir, azalır, harap olur. Soğukta insanları harap eder (K67)

Hırsızlık; Bizden özgürlüğümüzü çalıyor (K88)

Silah; Hedefi biz insanları öldürmektir. Kafamda beliren bir silah ve karşısında kendini koruyamayan ölü insanlar (K96)

Silgi; Silginin kâğıttaki yazıları sildiği gibi virüsün insanları dünyadan silmesi (K69)

Yaratık; Etkisi insanlığın sonunu bitirecek (K46)

Trafik; İnsanları sinirlendirir, harap eder ama en sonunda ya akıp gider ya da kaza yaptırıp insanlara çok fazla zarar verir (K50)

Yargısız İnfazcı; Sorgusuz can alır (K133)

Yol; Ölüme gider (K49)

Zehirli Ok; Vücuduna girdiği an mahvolursun (K61)

Tablo 3 incelendiğinde; lise öğrencilerinin oluşturdukları metaforların toplam 65'inin "*Zarar Vermesi Açısından*" kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Bu noktada metafor frekans dağılımları değerlendirildiğinde en sık tekrar eden metaforların "*Ölüm*" (f=16), "*Mikrop*" (f=9) ve "*Virüs*" (f=6) olduğu görülmektedir. Metaforlara yönelik öğrenci görüşlerinden anlaşılacağı üzere öğrenciler Covid-19'un daha çok ölüme yol açmasına, insan vücuduna zarar vermesine ve can acıtıcı olumsuz durumlara sebep olduğuna odaklanmışlardır.

Tablo 4: Yayılma/Artış Göstermesi Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=47)
2.Yayılma/ Artış Göstermesi Açısından	Yapışkan (12), İnsan (5), Bulaşıcı (5), Bit (4), Böcek (4), Parfüm (4), Hava (3), Salgın (3), Su (3), Toz (3), Bakteri (2), Çamur (2), Dedikodu (2), Koku (2), Örümcek Ağı (2), Sülük (2), Sümük (2), Araba Hızı (1), Bilgi (1), Balon (1), Bir Arkadaşım (1), Çiğ (1), Gezgin (1), Gülmek (1), Her Yerde Bulunan Eşya (1), Hücreler (1), Işık (1), İnternet Ağı (1), Kara Duman (1), Kötü İnsanlar (1), Kötü Otlar (1), Leke (1), Mutsuzluk (1), Mürekkep (1), Okul (1), Popüler Bir Düşünce (1), Pire (1), Rüzgâr (1), Slime (1), Sokak Lambası (1), Su Damlası (1), Suriyeliler (1), Sümüklü Böcek (1), Tohum (1), Toz Bulutu (1), Yağmur Damlaları (1), Yosun (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alınlar;

Yapışkan; Bize bulaşıyor ve etrafa yayılıyor temas edince (K106)

İnsan; İnsanlar her yerde Covid gibi (K39)

Bulaşıcı; Nereye dokunursak orada olan mikroplar elimize bulaşıp bağışıklığımızı düşürür (K116)

Bit; Bit birbirine yakın duran insanlarda oluşur. Korona'da da yakın durduğumuz için bize bulaşır (K142)

Parfüm; Her yere dağılır (K40)

Hava; Hava gibi yayılır (K42)

Salgın; Herkese bulaşıyor (K11)

Dedikodu; Bulunduğu her yere yayılmaya, orayı etkilemeye başlar (K16)

Koku; Hemen yayılır (K79)

Örümcek Ağı; her yere dağılıp ailemizi, sevdiğimizimizi bizden ayırıyor (K166)

Bilgi; İnsandan insana yayılabilir ve yayıldıkça değişime uğrayabilir (K29)

Çiğ; Tedbir alınmazsa git gide büyür (K97)

Her Yerde Bulunan Eşya; Her yerde görülen bir virüstür. Dünyanın her yerinde bu hastalığın vakaları görülmüştür (K94)

Hücreler; Covid-19 gibi hücrelere de çoğalmaktadır (K162)

İnternet Ağı; Virüsün yayılması gibi, internette (sosyal medyada) paylaşılan bir şeyin hızlı bir şekilde yayılması gibi (K107)

Mutsuzluk; Covid-19 aynı ortamda insandan insana bulaşır. Mutsuzluk da böyledir. Aynı ortamda bulunan insanlardan biri mutsuzsa bu, ortamdaki diğer insanları da etkiler (K122)

Popüler Bir Düşünce; hızla yayılıyor (K156)

Suriyeliler; Günden güne artıyor (K156)

Tablo 4'te görüldüğü gibi; öğrenciler yayılma göstermesi bakımından toplam 47 metafora vurgu yapmışlardır. Bu metaforların frekans dağılımları incelendiğinde ise en sık tekrarlanan metaforların "*Yapışkan*", "*İnsan*" (f=5) ve "*Bulaşıcı*" (f=5) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yorumlarından anlaşıldığı üzere özellikle yayılmasını engelleme için pek mümkün olmadığı metaforlar üretildiği görülmektedir. Bu bakımdan bilhassa "*Bulaşıcı*", "*Bit*", "*Parfüm*", "*Hava*" ve "*Salgın*" gibi metaforlar ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra Covid-19'un her yerde bulunmasına, her yere girmesine vurgu yapılarak "*İnsan*" ve "*Gezgin*" gibi metaforların üretildiği de görülmektedir.

Tablo 5: Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=18)
3.Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından	Hapishane (4), Baskıcı Aile (3), Amerika (2), Korku (2), İstenmeyen Misafir (2), Aile Baskısı (1), Asker (1), Ayrılık (1), Duygu (1), Başarı (1), Cennet Ve Cehennem (1), Dehşet Verici (1), Hiroşima Bombası (1), İmtihan (1), İp (1), Korkunç Bir Film (1), Psikolojik Baskı (1), Yaşlılık (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alınlar;

Hapishane; Maskenin içinde hapis gibi kaldık (K159)

Baskıcı Aile; Oraya gitme, ona dokunma, maskeni tak gibi bize baskı yapar (K75)

Amerika; Dış devletlerden kimse sevmez (K6)

Korku; Çoğunlukla korkmayan insanlar Korona oluyor (K130)

Cennet ve Cehennem; o hastalığa yakalanmayanlar cennete gitmiş gibi sevinir fakat yakalananlar 14 gün boyunca sanki cehennemde ölüm kalm savaş veriyor gibidir (K145)

Duygu; Karantina anları, insan ölümleri vb. duygusal durum içerisine girer (K126)

Hiroşima Bombası; Hiroşima Bombası onu icat edenler dışında kimsenin sevmediği bir şeydir (K6)

İmtihan; Evlerimize kapandık, bazı şeylerden soyutlandık. Değerini anladık (K105)
İstenmeyen Misafir; Birini misafir etmek istemezsiniz, ondan hoşlanmazsınız ama yine de gelir (K92)
İp; Bir şekilde ip ortaya çıktı. Sağ olsunlar onu yönetenler de onu güzel bir darağacına uygun şekilde bağladı. Her masum genç daha doğrusu insan da her gün o ipe psikolojisini, hayallerini, motivasyonlarını asmak zorunda kaldı (K76)
Psikolojik Baskı; Yasaklara alışıyoruz sonra birden kaldırılıyor. Tekrar yasak uygulanıyor. Düzenimiz alt üst oluyor. Programlarımız iptal ediliyor, seyahat yasağı geliyor. Sürekli bir virüs kapma korkusu (K109)

Tablo 5'te görüldüğü gibi; öğrencilerin ürettikleri metaforlardan toplam 17'si duyuşsal özellik açısından benzerlik göstermektedir. Metafor frekans dağılımlarına bakıldığında en sık tekrar eden metaforların "*Hapishane*" (f=4), "*Baskıcı Aile*" (f=3) ve "*Korku*" (f=2) olduğu görülmektedir. Öğrenci yorumları incelendiğinde "*Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından*" kategorisinde daha çok korku oluşturan, baskı oluşturan, sevilmeyen metaforların belirtildiği görülmektedir.

Tablo 6: Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=18)
4.Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından	Grip (21), Hastalık (9), Kanser (8), Veba (4), Alerji (1), Baş Ağrısı (1), Depresyon (1), Fıtık (1), İltihap (1), Korona (1), Nezle (1), Suçiçeği (1), Uyuz Hastalığı (1), Verem (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;

Grip; Benzer belirtileri vardır (K71)

Hastalık; Bulaşıcı ve taşıyıcı olduğu için (K57)

Kanser; Öldürücü seviyelere ulaşabilir (K42)

Veba; Tıpkı bugünlerde olduğu gibi o eski zamanda da bu hastalık yüzünden hayatlarını kaybetmişler. Hatta hasta sayısı çok fazla olduğu için veba salgınına yakalananları diri diri yakmışlar (K90)

Alerji; Büyük sorunlar olduğunda Korona'da olduğu gibi ölürüz (K142)

Baş Ağrısı; Yorgunluk ve halsizlik görülür (K121)

Depresyon; İnsanların yaşamını çok etkiler ve düzelmesi zaman alır (K158)

Fıtık; Bel ağrısı oluşuyor (K110)

İltihap; İnsanların vücudunu kaplayan bir hastalıktır (K116)

Nezle; Belirtileri benzer (K15)

Uyuz Hastalığı; Uyuz hastalığı da temas yoluyla bulaşan bir hastalıktır (K90)

Verem; Verem de eskiden öldürücü bir salgınmış (K125)

Tablo 6'da görüldüğü gibi; öğrencilerin ürettikleri metaforlardan toplam 14'ü bir hastalıkla ilişkilendirilmesi bakımından aynı kategoride yer almaktadır. Bu metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında ise en sık tekrarlanan metaforların "*Grip*" (f=21), "*Hastalık*" (f=9) ve "*Kanser*" (f=8) olduğu görülmektedir. Öğrenci yorumları incelendiğinde "*Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından*" kategorisinde yer alan metaforların genel olarak benzer belirtiler gösteren hastalıklarla ya da ölümcül sonuçlara neden olan hastalıklarla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Tablo 7: Yapısal Olarak Benzetilmesi Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=13)
5.Yapısal Benzetilmesi Açısından	Olarak Top (3), Ayna (1), Cam (1), Duvar (1), Gölge (1), Hayalet (1), İğne (1), Karınca (1), Kasa (1), Mercimek Tanesi (1), Mikroskobik Canlı (1), Molekül (1), Oksijen (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;

Top; Top gibi yuvarlaktır (K117)

Ayna – Cam; Dışarıdan gördüğümüz insanlara yaklaşmayla iletişim kuramayız (K23)

Duvar – Kasa; Bulaştığı zaman içinden bir şey alamazsın ve veremezsin, kilitlidir (K23)

Gölge; Sessizce bulaşır (K79)

Hayalet; Gözümüzle göremiyoruz (K69)

İğne; Dikenleri var (K127)

Karınca; Kendisi küçük ama güçlü bir salgın (K52)

Mercimek Tanesi; Küçük bir mikroptur (K131)

Mikroskobik Canlı; Gözle göremiyoruz (K124)

Molekül; Çünkü hem göremiyoruz hem de onun gibi birleşik ve yapışık (K106)

Oksijen; Gözle görülmez, nefes yoluyla bulaşır (K114)

Tablo 7 incelendiğinde "*Yapısal Olarak Benzetilmesi Açısından*" kategorisinde toplam 12 metafor üretildiği görülmektedir. Bu metaforların frekans dağılımları incelendiğinde ise en sık tekrarlanan metaforun "*Top*" (f=3) olduğu görülmektedir. Öğrenci yorumları incelendiğinde üretilen metaforların daha çok fiziksel olarak benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Fayda Sağlaması Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=12)
6.Fayda Sağlaması Açısından	İlaç (2), Tatil (2), Uyarı (2), Anne (1), Bir Şeyleri Anlamlandırma Makinesi (1), Değerleri Anlama (1), İnsanlara Daha Düzgün Yaşamayı Öğreten Bir Canlı (1), İnsanlara Şükretmeyi Öğretmek (1), Mola (1), Sağlıklı Yaşamak (1), Tecrübe (1), Temizlik (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;

İlaç; Yoğun insanların tam kapanma sırasında aile ile daha çok vakit geçirmesini sağlar. Bu da ilaç etkisi yaratır (K158)

Tatil; Evde olduğum için kendime ve hayatıma daha çok zaman ayırabiliyorum (K30)
Uyarı; Covid-19 olmadan önce akrabalarımıza gitmek sıradan bir şeydi fakat artık sarılmayı bile özledik ve birbirimizin kıymetini daha çok biliyoruz (K30)
Anne; İnsanlara zarar verme ihtimaline karşın kendini dizginlemelerini sağladı. Bir nevi terbiye verir (K152)
Bir Şeyleri Anlamlandırma Makinesi; Bu süreçte kıymeti bilinmeyen zamanın, sarılmanın, dostluğun önemi.. Bazı sıkıntıların kafamıza çok da takılmaması gerektiğini anlamamıza sebebiyet vermiştir (K120)
Değerleri Anlama; Günlük hayatta çok normal olarak gördüğümüz aktiviteleri yapamadığımızda anladık ki onlar bizim için çok değerliymiş (K97)
İnsanlara Düzgün Yaşamayı Öğreten Bir Canlı; Virüs hayatımıza geldiğinden beri hayatımızın önemini, sağlığımızın kıymetini bilmeye başladık. Kendimize daha sağlıklı bir şekilde bakmaya başladık (K87)
İnsanlara Şükretmeyi Öğretmek; Tüm insanlık elinde hazır bulunan hiçbir şeyin değerini bilemez. Örneğin; insanlar her gün işe gidiyordu, öğrenciler okula gidiyordu. Ama şimdi kimse evinden çıkamıyor. O yüzden Covid-19 şükretmeyi öğretmek gibidir (K44)
Mola; Her şeye mola verildi (K84)

Tablo 8’de görüldüğü gibi; toplam 12 metafor fayda sağlaması açısından aynı kategoride yer almaktadır. Frekans dağılımları incelendiğinde ise en sık tekrar edilen metaforların “İlaç” (f=2), “Tatil” (f=2) ve “Uyarı” (f=2) olduğu görülmektedir. Öğrenci yorumları incelendiğinde “Fayda Sağlaması Açısından” kategorisinde ele alınan metaforların genel olarak kişiye değer katan, şükretmeyi öğreten, kıymet bildiren durumlarla bağ kurularak oluşturulduğu görülmektedir.

Tablo 9: Dikkatli Davranılması Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=11)
7.Dikkatli Davranılması Açısından	Sınav (2), Yılan(2), Araba (1), Çevre Kirliliği (1), Deniz (1), Kıl (1), Komşu (1), Kötülük İle İyilik Yapmak (1), Ödev (1), Öğrenci (1), Piyango (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;
Sınav; Kendini korumaya çalışmazsan yenik düşersin (K153)
Yılan; Sessizce yaklaşıyor, fark etmeyiz (K34)
Çevre Kirliliği; etrafımızı çevrelemiştir ama kimse dikkate almıyor (K91)
Deniz; Sağlığına dikkat edersen kurtulursun ama etmezsen bir deniz gibi seni içine çeker (K161)
Kıl; Dikkatli bir şekilde bakarsan uzamaz, küçülür. Ama bakmazsan zamanla uzar, genişler, çevreye zarar verir (K67)
Komşu; Normal gözükür ve insanlar dışarıya çıkar. İnsanları dışarıda görünce lafa tutar, eve çağırırlar. Yani onlara dışarı çıktıktan sonra virüs bulaşır (K25)
Kötülükle İyilik Yapmak Gibidir; İnsanlara zarar verebilir ancak bazı kişilerin de işine yarayabilir (K50)
Ödev; Zamanında yapmanız gerekeni yapmazsanız sonucu olumsuzdur (K150)
Öğrenci; Önceleri iyidir daha sonra dersleri düşer. Covid-19 da bununla aynı. Önce iyidir, daha sonra kötü olur (K25)
Piyango; Kimde olacağı ya da kime çıkacağı belli değildir (K91)

Tablo 9 incelendiğinde; “Dikkatli Davranılması Açısından” kategorisinde toplam 11 metafor üretildiği görülmektedir. Bu metaforların frekans dağılımları incelendiğinde ise en sık tekrarlanan metaforların “Sınav” (f=3) ve “Yılan” (f=2) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Covid-19’un dikkat gerektirdiği, dikkat edilmezse kişiyi zarara uğratabileceği yorumlarından hareketle metaforlar ürettikleri görülmektedir.

Tablo 10: Sona Ermemesi / Geçmemesi Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=11)
8.Sona Ermemesi/ Geçmemesi Açısından	Hayat (2), Japon Yapıştırıcı (2), Güncellenen Oyun (1), Koltuk Sevdası (1), Kupa Maçında Gelen Gol (1), Matematik Soruları (1), Öksürük (1), Önlem (1), Son Anda Verilen Ödev (1), Sonsuzluk (1), Türkiye’deki Suçlular (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;
Hayat; Yapışıyor, canını acıtana kadar canından bezdirene kadar bırakmıyor (K18)
Japon Yapıştırıcısı; Bir kere tutunca bir daha kurtulması zor oluyor (K36)
Güncellenen Oyun; Yenilenip yenilenip geri geliyor (K151)
Koltuk Sevdası; Bir türlü bitmiyor (K74)
Kupa Maçında Gelen Gol; Maçı sürekli uzatmalara taşır (K74)
Matematik Soruları; Bir türlü bitmiyor ve hep yeni yeni çeşitleri çıkıyor (K151)
Öksürük; Bir geldi mi bir daha gitmek bilmiyor (K88)
Önlem; Çok fazla ilerisine gidemiyorlar (K40)
Son Anda Verilen Ödev; Bitti sanırsın ama bitmez (K75)
Sonsuzluk; Virüs bitmek bilmedi (K159)
Türkiye’deki Suçlular; Bir türlü son bulmamaktadır (K157)

Tablo 10’da görüldüğü gibi toplam 11 metafor “Sona Ermemesi / Geçmemesi Açısından” aynı kategoride yer almaktadır. Frekans dağılımları incelendiğinde ise en sık tekrar edilen metaforların “Hayat” (2) ve “Japon Yapıştırıcısı” (f=2) olduğu görülmektedir. Öğrencin yorumlarından anlaşılacağı üzere Covid-19 sürekli yeni varyantlarının çıkması ve salgın sürecinin bir türlü bitmemesinden dolayı sonu gelmeyen kavramlarla açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 11: Kaçılmaz Olması Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=10)
9.Kaçılmaz Olması Açısından	Kapan (4), Canavar (3), Dedektif (1), Kara Delik (1), Mağaza Görevlisi (1), Mıknatıs (1), Polis (1), Saati Koluna Takmak (1), Yalan (1), Yağmur (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;
Kapan; Herkesi yakalıyor (K5)
Canavar; Küçük büyük, yaşlı genç, fakir zengin demeden herkesi silip süpürüyor (K43)
Dedektif – Polis; Her an her yerde seni bulabilir (K152)
Kara Delik; Kendini güvenceye almayan, kendini korumayan insanlar bu kara deliğin içine çekilir ve sonsuza kadar geri dönmezler (K96)
Mağaza Görevlisi; Siz kendinizce etrafta dolaşmak istersiniz ama o da sürekli olarak etrafınızdadır. Mağazaya girmenizle birlikte sizinle beraber dolaşır ve rahat bir şekilde kıyafetleri incelenemenize izin vermez (K92)
Mıknatıs; Kir, mikrobu kendine çekiyor (K36)
Saati Koluna Takmak; Virüs de insanın içine girince orada kalıyor, çıkmıyor (K47)
Yağmur; Herkese değıyor (K55)
Yalan; İnsana bir bulaştı mı gitmek bilmiyor. Her yerde karşısına çıkıyor (K88)

Tablo 11’de görüldüğü gibi; öğrenciler tarafından üretilen metaforların toplam 9’u bir kaçılmaz olması açısından aynı kategoride yer almaktadır. Metaforların frekans dağılımları incelendiğinde en sık tekrarlanan metaforların “Kapan” (f=4) ve “Canavar” (f=3) olduğu görülmektedir. “Kaçılmaz Olması Açısından” kategorisinde yer alan metaforların kurtulmanın imkânsız olması, er ya da geç kişiyi bulması gibi özellikleri olması açısından benzerlik kurulduğu görülmektedir.

Tablo 12: Bir Planın Parçası Olması Açısından Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=5)
10.Bir Planın Parçası Olması Açısından	Biyolojik Silah (1), Ekonomik Bir Plan(1), Komplo(1), Nüfus Azaltıcı Politika(1), Wuhan(1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;
Biyolojik Silah; Dünya nüfusunun önümüzdeki yıllarda çoğalacağı ve bunun önüne geçilmesi neden olabilir (K101)
Ekonomik Bir Plan; Küçük devletlerin ekonomisini büyük devletlere bağlamak (K101)
Komplo; Bana göre bilerek başlatıldı (K155)
Nüfus Azaltıcı Politika; Dünyamız tarihinde böyle hastalıklara her zaman uğramıştır. İnsan sayısı çoğalınca böyle hastalıklar peyda olup insanın ölümüne sebep oluyor. Böylece nüfus azalmış oluyor (K44)
Wuhan; Çin tüm devletlere yapışan bir ülkedir ve Corona’yı onlar icat etmiştir (K6)

Tablo 12’de görüldüğü gibi; toplam 5 metafor “Bir Planın Parçası Olması Açısından” kategorisinde yer almaktadır. Frekans dağılımları incelendiğinde ise üretilen 6 metaforun da birer kez tekrar edildiği görülmektedir. Öğrencilerin yorumlarından anlaşılacağı üzere öğrenciler bu metaforları üretirlerken Covid-19’un yapay bir virüs olduğuna ve asıl amacın da nüfusu azaltmak olduğuna yoğunlaşmaktadırlar.

Tablo 13: Diğer Benzetimler Kategorisinde Ele Alınan Metaforlar ve Öğrenci Görüşleri

Kategori	Metafor Sayısı (f=12)
11.Diğer Benzetimler	Asfalt (1), Beyin (1), Dünyanın Beyni (1), Eve Kapatıcı (1), Garip ve Farklı (1), Göçebe hayatı (1), Hâkim (1), Maskeli Köleler(1), Oyundayken İnternetin Kesilmesi (1), Sistem Değıştirici Yönetmelik(1), Tarihi Olay (1), Zorunlu Asosyallik (1).

Lise öğrencilerinin görüşlerinden alıntılar;
Asfalt; Hemen her yerde asfalt var. Covid-19 da onun gibidir (K39)
Beyin; Hemen hemen herkeste vardır ama henüz herkeste aktive olmamıştır (K74)
Dünyanın Beyni; Aynı hücrelerimizin yönetici molekülü DNA gibi insanlığın beynini çalmış durumda (K46)
Eve Kapatıcı; Bu pandemi günlerinde herkesi, en azından kurallara uyanları evlerine tıkımayı başardı (K77)
Garip ve Farklı; Covid-19 zamanı insan hayatında o kadar zorluklarla dolu aşamalar gibidir (K126)
Göçebe Hayatı; Covid-19 yüzünden memleketimden Antep’e birçok gidiş-geliş yapmak zorunda kaldım. Yüz yüze eğitim için (K73)
Hakim; Öldürür ya da serbest bırakır (K133)
Maskeli Köleler; Devletin yakut sistemin zorba tedbirleri bu sürecin bitmesine olan inancımızı kaybettiriyor. Eski günleri iyi-kötü her şeyi ile arattırır oldu (K108)
Oyundayken İnternetin Kesilmesi; Oyunda internet kesilince ne yapacağımı bilemezsin ve internet gelince olacaklardan habersiz olursun. Her an o internet gelebilir (K73)
Sistem Değıştirici Yönetmelik; Birçok uygulama ve faaliyetlerde değışikliklere sebep oldu (K77)
Tarihi Olay; Bizde, geçmişimizde iz bıraktı (K77)
Zorunlu Asosyallik; Arkadaşlarımızla görüşmemize izin vermiyor. Eğlence alanları kapalı. İstedğimiz şekilde sosyalleşemiyoruz (K109)

Tablo 13’te görüldüğü gibi; aralarında bağ kurulamayan ve diğer kategoriler ile de ilişkilendirilemeyen toplam 12 metafor “Diğer Benzetimler” kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Metaforların frekans dağılımları incelendiğinde her bir metaforun 1 kez tekrar edildiği ve genelde olumsuz vurgusu olan metaforlar ve açıklamalar belirttikleri görülmektedir.

Kelime İlişkilendirme Testi İle Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde lise öğrencilerinin Kelime İlişkilendirme Testi ile Covid-19 kavramına verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 14: Lise Öğrencilerinin Covid-19 Kavramına Yönelik Kelime İlişkilendirme Testi Cevapları

Sıra No	Kavramlar	(f)	Sıra No	Kavramlar	(f)	Sıra No	Kavramlar	(f)
1.	Maske	90	57.	Temas	5	112.	Çaresizlik	2
2.	Ölüm	86	58.	Yoğun bakım	5	112.	Dehşet	2
3.	Hastalık	49	59.	11 Mart	4	113.	Dünya	2
4.	Mesafe	47	60.	Acı	4	114.	Eğitimsizlik	2
5.	Karantina	44	61.	Bela	4	115.	El yıkama	2
6.	Dezenfektan	43	62.	Depresyon	4	116.	Engel	2
7.	Aşı	39	63.	Ekonomi	4	117.	Filyasyon	2
8.	Temizlik	36	64.	Endişe	4	118.	Gelecek kaygısı	2
9.	Virüs	35	65.	Evde Kalmak	4	119.	Güç	2
10.	Kolonya	32	66.	Haberler	4	120.	Güneş	2
11.	Bulaşıcı	31	67.	Hapşırma	4	121.	Hayat	2
12.	Yasaklar	27	68.	İzolasyon	4	122.	Hüzün	2
13.	Hijyen	26	69.	Katil	4	123.	İşsizlik	2
14.	Hastane	25	70.	Psikoloji bozukluğu	4	124.	Islak mendil	2
15.	Salgın	22	71.	Üzüntü	4	125.	Kapanma	2
16.	Çin	21	72.	Veba	4	126.	Kavga	2
17.	Mikrop	17	73.	Aile	3	127.	Kir	2
18.	Korku	16	74.	Ağrı	3	128.	Korunma	2
19.	Okul hayatı	15	75.	Bağışıklık	3	129.	Kriz	2
20.	Pandemi	15	76.	Bıkkınlık	3	130.	Mide bulantısı	2
21.	Öksürük	14	77.	Böcek	3	131.	Mutsuzluk	2
22.	Vaka	14	78.	Burun akıntısı	3	132.	Mücadele	2
23.	İnsan	12	79.	Ders	3	133.	Negatif	2
24.	Kısıtlamalar	12	80.	Eğitim	3	134.	Önlem	2
25.	Sağlık bakanlığı/çalışanları	12	81.	Enfeksiyon	3	135.	Sağlıksızlık	2
26.	Yarasa	12	82.	Halsizlik	3	136.	Sıkıntı	2
27.	Doktor	11	83.	Hap	3	137.	Siyaset	2
28.	Eldiven	11	84.	Hasta	3	138.	Soğuk	2
29.	Sosyal mesafe	11	85.	Hayvan	3	139.	Sorumluluk	2
30.	Ev	10	86.	İmkansızlık	3	140.	Tedirginlik	2
31.	Ateş	9	87.	İnternet	3	141.	Toz	2
32.	Bakteri	9	88.	Kabine toplantısı	3	142.	Türkiye	2
33.	Kurallar	9	89.	Pozitif	3	143.	Uzaktan Eğitim	2
34.	İlaç	8	90.	Psikoloji	3	144.	Wuhan	2
35.	Mutasyon	8	91.	Rahatsızlık	3	145.	Yapışkan	2
36.	Online yaşam	8	92.	Sabun	3	146.	Yaşam Mücadelesi	2
37.	Sokağa çıkma yasağı	8	93.	Savaş	3	147.	Zaman Kaybı	2
38.	Pislik	7	94.	Sevdiklerimiz	3	148.	Zarar	2
39.	Sağlık	7	95.	Smavlar	3	149.	Ziya Selçuk	2
40.	Corona	6	96.	Stres	3	150.	Zorluk	2
41.	Fahrettin Koca	6	97.	Su	3	151.	ABD	1
42.	Hapis	6	98.	Tatil	3	152.	Acımasız	1
43.	Kötü şeyler	6	99.	Uzak kalma	3	153.	Akciğer	1
44.	Nefes darlığı	6	100.	Yalnızlık	3	154.	Aksırma	1
45.	Okulların kapanması	6	101.	Ağlamak	2	155.	Aldatılma	1
46.	Risk	6	102.	Ambulans	2	156.	Akrep	1
47.	Tedbir	6	103.	Asosyalite	2	157.	Alerji	1
48.	Yarasa çorbası	6	104.	Ayrılık	2	158.	Bağ	1
49.	Baş ağrısı	5	105.	Baskı	2	159.	Barış	1
50.	Entübe	5	106.	Bilim kurulu	2	160.	Baş belası	1
51.	Grip	5	107.	Can kaybı	2	161.	Bayılan insanlar	1
53.	Kalabalık yer	5	108.	Can sıkıntısı	2	162.	Bekleyiş	1
54.	Mezarlık	5	109.	Canavar	2	163.	Bel ağrısı	1
55.	Özlem	5	110.	Canlı ders	2	164.	Berbat	1
56.	Tehlikeli	5	111.	Ceza	2	165.	Beyaz	1
166.	Bilinmezlik	1	229.	İstirahat	1	293.	Sülük	1
167.	Bitmeyen bir kâbus	1	230.	İştahsızlık	1	294.	Şarkılar	1

168.	Biyoloji	1	231.	İtalya	1	295.	Şiddet	1
169.	Biyolojik Silah	1	232.	Kaçış	1	296.	Taç	1
170.	Cahillik	1	233.	Kafa Dinleme	1	297.	Takıntı	1
171.	Canın yanması	1	234.	Kapalı ortam	1	298.	Tat bozukluğu	1
172.	Canıyla boğuşan insan	1	235.	Kapı kolu	1	299.	Tedavi	1
171.	Canlı yaşam	1	236.	Kaygı	1	300.	Tembellik	1
173.	Cebrail	1	237.	Kayıp	1	301.	Televizyon	1
174.	Challenge	1	238.	Kendi Başına Öğrenme	1	302.	Tereddüt	1
175.	Cihazlar	1	239.	Kendini bulma	1	303.	Terörist	1
176.	Çalışmak	1	240.	Kıyamet	1	304.	Test	1
177.	Çamaşır suyu	1	241.	Kıymet	1	305.	Titizlik	1
178.	Çamur	1	242.	Kimya	1	306.	Tohum	1
179.	Çekinme	1	243.	Kronik hastalık	1	307.	Toplu Ölümler	1
180.	Çevre	1	244.	Kokusuzluk	1	308.	Tulum	1
181.	Çevreyle Anlaşmama	1	245.	Kompo Teorisi	1	309.	Twitter	1
182.	Çiçek	1	246.	Kum	1	310.	Uyarıcı	1
183.	Defter	1	247.	Leke	1	311.	Uzaylı	1
184.	Değer	1	248.	Maddi sıkıntılar	1	312.	Ücretli Eğitim	1
185.	Derste zorlanma	1	249.	Mahrum bırakmak	1	313.	Ülke Yetersizliği	1
186.	Denetim	1	250.	Mikail	1	314.	Ümitsizlik	1
187.	Devlet	1	251.	Muhabet	1	315.	Üretim	1
188.	Dışarı çıkma korkusu	1	252.	Normale Dönüş	1	316.	Vahşet	1
189.	Dinlenmek	1	253.	Obezite ve Açlık	1	317.	Varyant	1
190.	Duygusalılık	1	254.	Ortam	1	318.	Varlık	1
191.	Düşük bünye	1	255.	Oyun	1	319.	Vergi Yükümlülüğü	1
192.	Düşünmede zorlanma	1	256.	Öfke	1	320.	Vücut Sıcaklığı	1
193.	Dünyayı mahveden	1	257.	Özgürlük	1	321.	Yaratık	1
194.	Eğitim eşitsizliği	1	258.	Özgürlüksüzlük	1	322.	Yaşam ve Ölüm Arasındaki İnce Çizgi	1
195.	Eklem ağrısı	1	259.	Para	1	323.	Yatak	1
196.	Ekmek davası	1	260.	PCR Testi	1	324.	Yavaşlama	1
197.	El öpmek	1	261.	Piknik	1	325.	Yaygın	1
198.	Ev yaşamı yoğunluğu	1	262.	Pikniksiz Hafta sonları	1	326.	Yeni Kelime	1
199.	Evde tören	1	263.	Portakal	1	327.	Yeşil	1
200.	Evrensellik	1	264.	Protein	1	328.	Yılan	1
201.	Eziyet	1	265.	Psikolojik Yaşam	1	329.	Yıldız	1
202.	Felaket	1	266.	Puzzle	1	330.	Yumrukla selamlaşmak	1
203.	Film	1	267.	Rahatlamak	1	331.	Yüz yüze	1
204.	Futbol	1	268.	Reçete	1	332.	Zamanın ve İnsanların Kıymeti	1
205.	Geçimsizlik	1	269.	Sabır	1	333.	Zehir	1
206.	Geçmek bilmeyen boş vakitler	1	270.	Sancı	1	334.	Zihinsel yorgunluk	1
207.	Gelişim	1	271.	Sağlıklı yemekler	1	335.	1 Metre Mesafe	1
208.	Hain Çinli	1	272.	Sanal Ortam	1	336.	14 Kural	1
209.	Halı saha	1	273.	Sarılmamak	1	337.	14 Gün	1
210.	Hastane doluluk oranı	1	274.	Sars	1	338.	15 Saat Uyku	1
211.	Hasat	1	275.	Sefalet	1	339.	20 Yaş Altı (Bulaşmaması)	1
212.	Hasret	1	276.	Semptom	1	340.	65 Yaş Üstü	1
213.	Havalı İngilizce kelimeler	1	277.	Serum	1	341.	2020	1
214.	Hayal	1	278.	Sessizlik	1			
215.	Hayat eve sığar	1	279.	Sevgi	1			
216.	Hayati risk	1	280.	Sevmediğim	1			
217.	Hayatta zorlanma	1	281.	Seyahat Özgürlüğü	1			
218.	Hemşire	1	282.	Seyirci	1			
219.	Hes	1	283.	Silah	1			
220.	Huzursuzluk	1	284.	Sinir	1			
221.	Hücre	1	285.	Sinsi	1			
222.	İhtimal	1	286.	Siperlik	1			
223.	İletişimsizlik	1	287.	Soğuk Savaş	1			
224.	İlişki	1	288.	Sohbetsiz yaşam	1			
225.	İltihap	1	289.	Son	1			
226.	İmtihan	1	290.	Sosyal	1			
227.	İnek	1	291.	Sosyal Bilinç	1			
228.	İntihar	1	292.	Sosyallik	1			
Toplam Kavram: 341					Toplam Frekans: 1440			

Tablo 14'te görüldüğü gibi; öğrenciler Kelime İlişkilendirme Testi ile "Covid-19" kavramıyla ilişkili olarak 342 farklı kelime üretmişlerdir. Covid-19 kavramıyla en fazla ilişkilendirilen kelimelerin sırasıyla *maske, ölüm, hastalık, mesafe, karantina, dezenfektan* olduğu görülmektedir. Kelimeler ilişkilendirilirken genellikle Covid-19'un sürecine, sonuçlarına ve korunma yollarına yönelik kelimelere vurgu yapıldığı görülmektedir. İlişkilendirilen kelimelerden 150 tanesinin tekrar edilme sıklığının 90 ile 2 arasında olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra 191 kelimenin bir kez tekrar edildiği görülmektedir. Öğrencilerin Covid-19'a ilişkilendirdikleri kelimelerin ortak özellik göstermesi açısından ayrıldıkları kategoriler Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: Lise Öğrencilerinin Covid-19 Kavramına Yönelik Kelime İlişkilendirme Testi Cevaplarının Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler:	Frekans (f)	Yüzde (%)
1. Covid-19'a Yönelik Algılar <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Hapis (6), Tehlikeli (5), Bela (4), Katil (4), Veba (4), Böcek (3), Sevdiklerimiz (3), Savaş (3), Tatil (3), Canavar (2), Engel (2), Güç (2), Güneş (2), Hayat (2), Kavga (2), Soğuk (2), Sorumluluk (2), Toz (2), Yapışkan (2), Acımasız (1), Akrep (1), Alfa varlık (1), Araba (1), Atom (1), Avcı (1), Azrail (1), Azrail kankası (1), Aptal (1), Atom (1), Baş belası (1), Barış (1), Berbat (1), Beyaz (1), Bilinmezlik (1), Bitmeyen bir kabus (1), Biyolojik Silah (1), Cebrail (1), Çamur (1), Çiçek (1), Defter (1), Değer (1), Dinlenmek (1), Dünyayı mahveden (1), Ekmek davası (1), Evrensellik (1), Felaket (1), Gezgini (1), Görünmez düşman (1), Günah (1), Güven (1), Hain Çinli (1), Hasat (1), Hayal (1), Hücre (1), İmtihan (1), İnek (1), İstirahat (1), Kaçış (1), Kafa Dinleme (1), Kıyamet (1), Kıymet (1), Komplex Teorisi (1), Kum (1), Leke (1), Mikail (1), Portakal (1), Sabır (1), Sars (1), Sessizlik (1), Sevgi (1), Sevmediğim (1), Seyirci (1), Silah (1), Sinsi (1), Soğuk Savaş (1), Son (1), Sosyal (1), Sülük (1), Taç (1), Terörist (1), Tohum (1), Uyarıcı (1), Uzaylı (1), Vahşet (1), Varlık (1), Yaratık (1), Yaşam ve Ölüm Arasındaki İnce Çizgi (1), Yaygın (1), Yeşil (1), Yılan (1), Yıldız (1), Zehir (1).	92	26.90
2. Sonuçları <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Ölüm (86), Hastalık (49), Yasaklar (27), Salgın (22), Pandemi (15), Online yaşam (8), Corona (6), Okulların kapanması (6), Depresyon (4), Ekonomi (4), Endişe (4), Psikoloji bozukluğu (4), Bağışıklık (3), Hasta (3), İnternet (3), Rahatsızlık (3), Stres (3), Uzak kalma (3), Asosyalite (2), Ayrılık (2), Can kaybı (2), Canlı ders (2), Ceza (cezai İşlemler) (2), Dehşet (2), İşsizlik (2), Kapanma (2), Okulların kapatılması (2), Sağlıksızlık (2), Sıkıntı (2), Kriz (2), Uzaktan eğitim (2), Yaşam Mücadelesi (2), Zaman Kaybı (2), Zarar (2), Zorluk (2), Alerji (1), Canın yanması (1), Canıyla boğuşan insan (1), Canlı yaşam (1), Challenge (1), Çevreyle Anlaşmama (1), Derste zorlanma (1), Dışarı çıkma korkusu (1), Eğitim eşitsizliği (1), Eğitimsizlik (1), Ev yaşamı yoğunluğu (1), Evde tören (1), Film (1), Geçimsizlik (1), Geçmek bilmeyen boş vakitler (1), Güneşsiz Günler (1), Hastane doluluk oranı (1), Havalı İngilizce kelimeler (1), Hayati risk (1), Hes (1), İletimsizlik (1), İntihar (1), Kayıp (1), Kendi Başına Öğrenme (1), Maddi sıkıntılar (1), Mahrum bırakmak (1), Obezite ve Açlık (1), Oyun (1), Özgürlüksüzlük (1), PCR Testi (1), Psikolojik Yaşam (1), Pikniksiz Haftasonları (1), Puzzle (1), Sancı (1), Sefalet (1), Siperlik (1), Sohbetless yaşam (1), Şarkılar (1), Takıntı (1), Televizyon (1), Tembellik (1), Toplu Ölümler (1), Tulum (1), Ücretli Eğitim (1), Ülke Yetersizliği (1), Vergi Yükümlülüğü (1), Yeni Kelime (1), Zihinsel yorgunluk (1).	83	24.26
3. Süreci <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Karantina (44), Hastane (25), Vaka (14), İlaç (8), Mutasyon (8), Risk (6), Entübe (5), Mezarlık (5), Yoğun bakım (5), İzolasyon (4), 11 Mart (4), Hap (3), Pozitif (3), Ambulans (2), Bilim kurulu (2), Filyasyon (2), Mücadele (2), Negatif (2), Antikor (1), Bekleyiş (1), Cihazlar (1), Düşük bünye (1), Düşünmede zorlanma (1), İhtimal (1), Normale Dönüş (1), Reçete (1), Serum (1), Şiddet (1), Tedavi (1), Test (1), Varyant (1), Vücut Sıcaklığı (1), Yatak (1), Yavaşlama (1), 14 Gün (1), 15 Saat Uyku (1), 2020 (1).	37	10.81
4. Hissettirdikleri <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Korku (16), Kötü şeyler (6), Özlem (5), Üzüntü (4), Bıkkınlık (3), İmkansızlık (3), Yalnızlık (3), Ağlamak (2), Baskı (2), Can sıkıntısı (2), Çaresizlik (2), Gelecek kaygısı (2), Hüznün (2), Mutsuzluk (2), Sorumluluk (2), Tedirginlik (2), Aldatılma (1), Çekinme (1), Duygusallık (1), Eziyet (1), Gözlerin açık olsa da kapalıymış gibi hareket etme (1), Hasret (1), Hayatta zorlanma (1), Kaygı (1), Kendini bulma (1), Öfke (1), Özgürlük (1), Rahatlamak (1), Sabır (1), Sinir (1), Tereddüt (1), Ümitsizlik (1), Zamanın ve İnsanların Kıymeti (1).	33	9.64
5. Korunma Yolları (Tedbirler) <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Maske (90), Mesafe(47), Dezenfektan (43), Aşı (39), Temizlik (36), Kolonya (32), Hijyen (26), Kısıtlamalar (12), Sosyal mesafe (11), Eldiven (11), Kurallar (9), Sokağa çıkma yasağı (8), Tedbir (6), Evde kalmak (4), Kabine toplantısı (3), Sabun (3), Su (3), El yıkama (2), Islak mendil (2), Korunma (2), Önlem (2), Çamaşır suyu (1), Denetim (1), Hayat eve sığar (1), Protein (1), Sağlıklı yemekler (1), Sarılmamak (1), Sosyal Bilinç (1), Titizlik (1), Yumrukla selamlaşmak (1), 1 Metre Mesafe (1), 14 Kural (1).	32	9.35
6. Etki Alanları <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Çin (21), Sağlık bakanlığı/çalışanları (12), İnsan (12), Doktor (11), Ev (10), Sağlık (7), Haberler (4), Aile (3), Psikoloji (3), Sevdiklerimiz (3), Dünya (2), Siyaset (2), Türkiye (2), Wuhan (2), ABD (1), Akciğer (1), Biyoloji (1), Çevre (1), Devlet (1), Gelişim (1), Genetik (1), Hemşire (1), İtalya (1), Kimya (1), Ortam (1), Para (1), Sanal Ortam (1), Twitter (1).	28	8.18

7. Belirtileri <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Öksürük (14), Ateş (9), Nefes darlığı (6), Baş ağrısı (5), Grip (5), Acı (4), Hapşırma (4), Ağrı (3), Burun akıntısı (3), Enfeksiyon (3), Halsizlik (3), Mide bulantısı (2), Aksırma (1), Bayılan insanlar (1), Bel ağrısı (1), Eklem ağrısı (1), Huzursuzluk (1), İltihap(1), İştahsızlık (1), Kokusuzluk (1), Semptom (1), Tat bozukluğu (1).	22	6.43
8. Bulaşma Yolları <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Virüs (35), Bulaşıcı (31), Mikrop (17), Yarasa (12), Bakteri (9), Pislik (7), Yarasa çorbası (6), Kalabalık yer (5), Temas (5), Hayvan (3), Kir (2), Kirli eller (2), Cahillik (1), Kapalı ortam (1), Kapı kolu (1), Kronik hastalık (1), 20 Yaş Altı (Bulaşmaması) (1), 65 Yaş Üstü (1).	18	5.26
9. Engelledikleri <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Okul hayatı (15), Ders (3), Eğitim (3), Sınavlar (3), Bağ (1), Çalışmak (1), El öpmek (1), Futbol (1), Gezmek (1), Halı saha (1), İlişki (1), Muhabbet (1), Piknik (1), Seyahat Özgürlüğü (1), Sosyalite (1), Üretim (1), Yüz yüze (1).	17	4.97
10. İlişkilendirilen Kişiler <i>İlişkilendirilen Kelimeler:</i> Fahrettin Koca (6), Ziya Selçuk (2).	2	0.58

Tablo 15’te görüldüğü gibi; lise öğrencilerinin Covid-19’a yönelik Kelime İlişkilendirme Testi cevapları birbirleriyle benzerlik göstermeleri açısından on kategoride toplanmıştır. Bu kategorilere ve bu kategorilerin ait metaforlara ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo15’te gösterilmiştir. Tablo15’te görüldüğü gibi kategoriler “Covid-19’a Yönelik Algılar”, “Sonuçları”, “Süreci”, “Hissettirdikleri”, “Korunma Yolları (Tedbirler)”, “Etki Alanları”, “Belirtileri”, “Bulaşma Yolları”, “Engelledikleri” ve “İlişkilendirilen Kişiler” olarak belirlenmiştir. Bu kategoriler içerisinde yer alan ilişkili kavramlar ve bu kavramlara ait öğrenci görüşleriyle birlikte ayrı ayrı incelenmiştir.

Birinci kategoride lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik verdikleri cevaplar birbiriyle benzerlik göstermesi açısından en yoğun olarak “Covid-19’a Yönelik Algılar” kategorisinde bir araya getirilmiştir (f=92). Bu kategoride öğrencilerin en çok odaklandıkları kavram “Hapis” (f=6) iken bunu “Tehlikeli” (f=5), “Bela” (f=4), “Katil” (f=4) ve “Veba” (f=4) kavramları takip etmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir; “Covid-19 yapıştırıcı gibidir; çünkü herkese yapışır.” (K9)

“Covid-19 çok lanet bir şeydir. Canı cehenneme. Herkese musallat oldu. Örümcek ağı gibidir; çünkü herkese bulaşıyor.” (K171)

“Bu son bir yılda yapıştırıcı gibi yapışıyor. Ölümcül hastalık gibi çıkmıyor. Seri katil gibi de can alıyor.” (K168)

“...Bundan önce de Sars, Veba gibi virüsler çıkmıştı. Corona da Çinliler yarasa yedi diye oldu diyorlar.” (K155)

“Çıkması sonucu tüm dünyada herkesi etkileyen Azraille kanka gibi takılıp hepimizin ölümüne neden oluyor. Eve tkadı bizleri ve bıkkınlığa neden oluyor.” (K43)

“Covid-19 insanlığı etkisi altına alan canavar, yaratık, kendi kendine çoğalan bakteridir.” (K47)

“Korona virüs her an her yerde sevdiklerimize bulaşarak onları bizden koparır ve hepimizi üzer” (K89)

“...bazılarımızı hapse mahkûm etti bazılarımızı da ekmek bulmakta zor durumlara düşürdü.” (K91)

“Bir internet ağı gibi dünyayı saran virüs ileride belki basit bir hapla bile vücuttan atılabilir.” (K107)

“Hayatımıza girdiğinden beri hiçbir şey yolunda gitmeyen ve böyle de devam edecek gibi duran bir illet.” (K27)

“Yeni ve zorlu bir savaş daha.” (K30)

“Covid-19 insanlığı etkisi altına alan canavar, yaratık, kendi kendine çoğalan bakteridir.” (K47)

İkinci kategoride lise öğrencilerinin cevapları “Sonuçları” kategorisi ile ilişkilendirilmiştir (f=73). Bu kategoride en çok tekrar edilen kavramın “Ölüm” (f=86) olduğu görülmektedir. Ayrıca “Ölüm” (f=86) kavramının tüm kategoriler içerisinde de en baskın ikinci kelime olarak karşımıza çıktığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte “Hastalık” (f=49), “Yasaklar” (f=27), “Salgın” (f=22), “Pandemi” (f=15), “Online yaşam” (f=8) ve “Okulların kapanması” (f=6) kavramlarının da tekrar edilme sıklığının fazla olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Covid-19 salgınına yakalanan hasta yakalandıktan 2 gün sonra öldü” (K162)

“Çin’de başlayan Covid-19 yüzünden dünyanın her yerinde milyonlarca insanın hayatı ölümle sonuçlandı.” (K157)

“Covid-19 insanlara bulaştığı zaman ya ölüm oluyor ya da sana çok büyük zarar veriyor.” (K51)

“Covid-19 birçok ölümlere sebebiyet vermesi nedeniyle hayatımızda birçok değişikliklere sebebiyet verdi.” (K77)

“Sosyal mesafeni korumadığın süreçte ucunda ölüm var.” (K128)

“Covid öldürücü ve bulaşıcı bir hastalık.” (K136)

“2019 yılında Çin’de ortaya çıkan akciğer ve solunum yolundan bulaşan bir virüs gün geçtikçe pandemi halini aldı...” (K152)

“Covid-19=Ölüm” (K64)

“Virüs hayatımızın altını üstüne çevirdi.” (K70)

“Korona virüs her an her yerde sevdiklerimize bulaşarak onları bizden koparır ve hepimizi üzer.” (K89)

“Covid-19 virüsü yüzünden milyonlarca insan hayatını kaybetti.” (K94)

“Covid-19 insanı ölümlerle tehdit eder.” (K134)

“Covid-19 bulaşıcı ve öldürücü bir hastalıktır.” (K146)

Üçüncü kategoride lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik verdikleri cevaplar birbiriyle benzerlik göstermesi bakımından “Süreci” kategorisinde bir araya getirilmiştir (f=37). Bu kategoride öğrencilerin en çok yoğunlaştıkları kavram “Karantina” (f=44) iken bunu “Hastane” (f=25), “Vaka” (f=14), “İlaç” (f=8), “Mutasyon” (f=8), “Risk” (f=6), “Entübe” (f=5), “Mezarlık” (f=5) ve “Yoğun bakım” (f=5) kavramları takip etmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Covid-19 virüsünün dünyaya yayılmasıyla ve vakaların artmasıyla bir çok ülkede karantina oldu, online eğitime geçildi ve herkes maske takmaya başladı.” (K160)

“Corona yüzünden karantinaya alındık ve evlere hapsedik.” (K79)

“...Önceleri vaka sayılarını merakla beklerken şimdi umurumuzda bile değil. Yasaklara alıştık, üşengeç bireyler olduk.”(K97)

“Hastalığın bakteri yoluyla bulaşması ve virüs olması dolayısıyla 14 gün karantinada kalmak.” (K131)

“...Bir çok Korona geçiren kişi izolasyon geçirmek zorunda kaldı.” (K92)

“Karantina sürecinde evlerimizden çıkmayalım.” (K99)

“Virüs bulaştığında dışarıya çıkmak yerine karantinada kalıp hem kendimizi hem de diğer insanların sağlığını düşünelim.” (K100)

“Sağlık bakanlığı Covid-19’den sonra çıkan vahşeti önlemek için toplumu maske, mesafe, eldiven ve sosyal mesafeye uyması için bir süre karantinaya aldı.” (K145)

Dördüncü kategoride lise öğrencilerinin cevapları “Hissettirdikleri” kategorisi ile ilişkilendirilmiştir (f=73). Bu kategoride en çok tekrar edilen kavramın “Korku” (f=16) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra “Kötü şeyler” (f=6), “Özlem” (f=5), “Üzüntü” (f=4), “Bıkkınlık” (f=3), “İmkânsızlık” (f=3) ve “Yalnızlık” (f=3) kavramlarının da tekrarlanma sıklığının fazla olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Covid-19 insanların aralarındaki bağların, değerlerin önemini artırmıştır. Sağlığımızın önemini artırmıştır.” (K80)

“Covid-19 hayatımıza girdiğinden beri psikolojik olarak çökmüş durumdayız. Çaresizlik, imkânsızlık içinde yaşıyoruz.” (K86)

“Tüm insanlar için korku, telaş, maddi sıkıntılar gibi durumlar yaratmıştır.” (K90)

“Yaşadığımız problemler bizi bu tür düşüncelere sokuyor; korkuyoruz, endişe duyuyoruz, sevdiğimiz bir şey olunca üzülüyoruz.” (K109)

“...insan sanırım artık endişe, korku, sıkıntıya alıştı. Alışmayan kişiler ise sağlık çalışanları oldu.” (K120)

“Covid-19 çıktığında her gün ağlıyordum. Eski günlerimi özliyordum.” (K144)

“Covid-19 herkesin içine bir korku saldı. Çünkü insanlar bu hastalık yüzünden ölmeye başladılar...” (K16)

“Hayatımızı karartan, psikolojimizi bozan lanet bir hastalıktır.” (K18)

“Covid-19 bütün hayatımızı mahvetti. Çok yalnız kaldım.” (K31)

“Gün içerisinde pandemi süreci yüzünden aksayan işlerim beraberinde kötü hisler ve gelecek kaygısı getiriyor.” (K73)

Beşinci kategoride lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik verdikleri cevaplar birbiriyle benzerlik göstermesi bakımından *“Korunma Yolları (Tedbirler)”* kategorisinde bir araya getirilmiştir (f=37). Bu kategoride öğrencilerin en çok yoğunlaştıkları kavramın *“Maske”* (f=90) olduğu görülmektedir. Ayrıca bu kavramın tüm kategoriler içerisinde en baskın kavram olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte bu kavramı tekrar edilme sıklığı bakımından *“Mesafe”* (f=25), *“Dezenfektan”* (f=14), *“Aşı”* (f=8), *“Temizlik”* (f=8), *“Kolonya”* (f=6), *“Hijyen”* (f=5) ve *“Kısıtlamalar”* (f=5) kavramları takip etmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Korona bitmesi için kalabalığa girilmemeli ve hastaneler de temiz tutulmalıdır.” (K165)

“Maskeni tak, mesafenı koru!” (K163)

“Eğer toplu alanlarda maske takmayıp, kendini korumazsan virüs olma olasılığın çok fazladır. Ama aşı yaptırırsan virüse karşı bağışıklığın oluşur ve virüs olsan bile ağır atlatmazsın.” (K156)

“Covid-19’den kaçınmak için hijyen, mesafe, temizlik gibi kurallara dikkat etmeliyiz ve maske takmaya özen göstermeliyiz.” (K1)

“Covid-19’da kurtulmamız için maske takıp elimizi dezenfekte etmeliyiz. Kurallara uymalıyız.” (K40)

“Virüse yakalanmamak için maske takabiliriz.” (K78)

“Hepimizin sorumluluk aldığı bugünlerde maske-mesafe-temizlik adlı sloganımız ile karantinada geçirdiğimiz günlerin kıymetini bilerek....bu salgının bitmesi için çaba sarf edelim” (K98)

“Çin’de yarasa sebebiyle ortaya çıkan salgın kısıtlamalara neden oldu.” (K101)

“Kabine toplantısında alınan kararları ailece korkulu gözlerle beklemek. Gündelik koşuşturmalara belirli katı kurallar ile devam etmek.” (K108)

“Covid-19’den korunmanın yolları maske, mesafe, hijyen.” (K138)

Altıncı kategoride lise öğrencilerinin cevapları *“Etki Alanları”* kategorisi ile ilişkilendirilmiştir (f=28). Bu kategoride en çok tekrar edilen kavramın *“Çin”* (f=21) olduğu görülmektedir. Ayrıca *“Sağlık Bakanlığı/Çalışanları”* (f=12), *“İnsan”* (f=12), *“Doktor”* (f=11), *“Ev”* (f=3), *“Sağlık”* (f=7) ve *“Haberler”* (f=4) kavramlarının da tekrarlanma sıklığının fazla olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Çin’de Wuhan kentinde bir balıkçı kadının çıkardığı ölümcül bir virüs.” (K8)

“...en önemlisi sağlık çalışanları canlarını ortaya koyup kendilerini işe vermeleri.” (K87)

“Covid-19 tüm dünyayı gerek siyasi gerekse ekonomi yönünden etkileyen ve birçok insanın ölümüne sebep olan bir hastalıktır” (K93)

“Twitter’da haber tagında gördüğüm bir tür virüs...” (K153)

“Covid-19 Çin’de çıktığı bilinen bir tür virüs çeşididir.” (K154)

“Virüs ülke ekonomisine çok zarar vermiştir.” (K24)

“Doktorlar, hemşireler insanlar için canları pahasına sabahlara kadar çalıştılar.” (K95)

“...Bu dönemde akıllarda filyasyon ekiplerinin ve sağlık çalışanlarının destekleri kaldı.” (K101)

Yedinci kategoride lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik verdikleri cevaplar birbiriyle benzerlik göstermesi bakımından *“Belirtileri”* kategorisinde bir araya getirilmiştir (f=22). Bu kategoride öğrencilerin en çok *“Öksürük”* (f=14) kavramına yoğunlaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte bu kavramı tekrar edilme sıklığı bakımından *“Ateş”* (f=9), *“Nefes Darlığı”* (f=6), *“Baş Ağrısı”* (f=5), *“Grip”* (f=5), *“Acı”* (f=4) ve *“Hapşırma”* (f=4) kavramları takip etmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Covid-19 olan hastalar öksürür ve nefes darlığına yol açar. Yoğun bakıma alınırlar.” (K88)

“Grip, mide bulantısı, mikrobun hepsinin bir olduğu bir hastalık gibi.” (K110)

“İnsanlarla tokalaşarak Covid-19’a yakalanıp hapşırma, baş ağrısı, ateş gibi şeylere yakalanarak hasta olmak.” (K112)

“...belirtileri öksürük, baş ağrısı vb.” (K14)

“Virüs bulaşınca insan vücudunda görülen bir takım belirti (Baş ağrısı, vücut sıcaklığı, tat bozukluğu, acı çekme gibi)” (K114)

“...belirtileri ateş, öksürük vb. şeylerdir.” (K159)

Sekizinci kategoride lise öğrencilerinin cevapları “Bulaşma Yolları” kategorisi altında bir araya getirilmiştir (f=18). Bu kategoride en çok tekrarlanan kavramın “Virüs” (f=35) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra “Bulaşıcı” (f=31), “Mikrop” (f=17), “Yarasa” (f=12), “Bakteri” (f=9), “Pislik” (f=7) ve “Yarasa Çorbası” (f=6) kavramlarının da tekrarlanma sıklığının fazla olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Covid-19 hayatı durma noktasına getiren ve bizi, ailemizi, sevdiklerimizi dünyadan koparan, sürekli mutasyona uğrayan bir virüstür.” (K166)

“65 yaş üstünün bağışıklık sistemi zayıf olduğundan artan vaka sayılarına karşı aşılama önemli bir süreçtir.” (K151)

“Çinlilerin yarasa yemesi sonucunda çıkan bir salgın.” (K52)

“Salgından korunmak için fazla temastan kaçınılıyoruz.” (K113)

“Bana kalırsa bencillik ve cahillik virüsü virüsten daha tehlikeli yaptıran bir kafa yapısı. İnsanların bilinçsizliği yüzünden binlerce kişi etkileniyor ve bencil düşüncelerine boğulmaktan farkına varamıyorlar.” (K151) “Sosyal mesafeni korumadığın süreçte ucunda ölüm var.” (K128)

“Korona kalabalık yerlerde daha çok olur.” (K10)

“...Virüsü nedeninin yarasa çorbası olduğu söyleniyor...” (K15)

Dokuzuncu kategoride lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik verdikleri cevaplar benzerlik göstermesi açısından “Engelledikleri” kategorisinde bir araya getirilmiştir (f=17). Bu kategoride öğrencilerin en çok “Okul Hayatı” (f=15) kavramına yoğunlaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte bu kavramı tekrar edilme sıklığı bakımından “Ders” (f=3), “Eğitim” (f=3) ve “Sınavlar” (f=3) kavramları takip etmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlelerine örnekler aşağıdaki şekildedir;

“Covid-19 yüzünden sevdiğimizle sarılamadık. Hijyene dikkat etmemiz gerektiğinden okullarımız kapandı. Sokağa bile çıkamadık. Yasak geldi. Covid bir daha hiç gelmez inşallah.” (K38)

“Okullar kapandı, sınavlar ertelendi.” (K50)

“Covid-19 hayatımıza hem zarar veriyor, ölümler çoğalıyor, sosyalleşmemizi engelliyor. Eğitim sistemimiz zamanla çöküyor.” (K82)

“Bütün sevinçlerimizi, üzüntülerimizi birbirimizle paylaşamadık. Bir arada bulunamadık.” (K95)

“Salgın nedeniyle okullar kapandı.” (K133)

“Aile fertlerimizden uzak kalıyoruz.” (K141)

“Corona’ya yakalandığım için dışarı çıkmıyorum.” (K21)

“Covid-19 hayatımıza girdiğinden beri kısıtlanıyoruz. Rahat dolaşamıyoruz.” (K28)

“...Büyüklerimle karşılaştığımda tokalaşma ve tokalaşmama arasındaki ince çizgidir Covid-19.” (K49)

“...Covid-19’dan dolayı eğitimimizden ve derslerimizden kaldık.” (K159)

Onuncu kategoride ise lise öğrencilerinin Covid-19 kavramına yönelik verdikleri cevaplar benzerlik göstermesi açısından “İlişkilendirilen Kişiler” kategorisinde bir araya getirilmiştir (f=2). Bu kategori ile ilişkilendirilen kavramların “Fahrettin Koca” (f=6) ve “Ziya Selçuk” (f=2) olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ait örnek açıklama cümlesine örnek aşağıdaki şekildedir;

“Fahrettin Koca sokağa çıkma yasağı olduğunu bildirdi. Evin içinde sıkılmaktan puzzle yapmaya başladım.” (K75)

Yazma-Çizme Tekniği İle Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ise lise öğrencilerinin Yazma-Çizme tekniği ile Covid-19 kavramına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 16: Lise Öğrencilerinin Covid-19 Kavramına Yönelik Yazma Çizme Tekniği ile Elde Edilen Kategori ve Kodlara Ait Bulgular



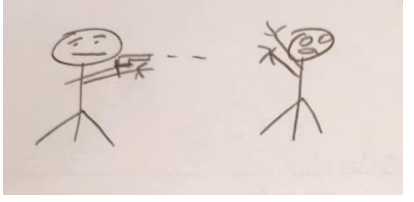
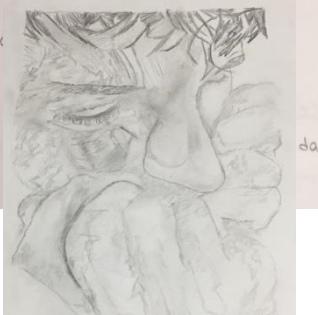
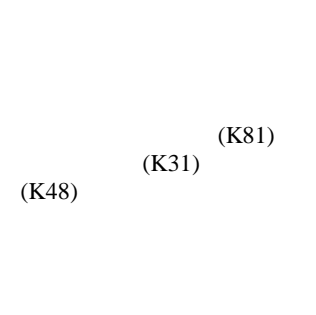
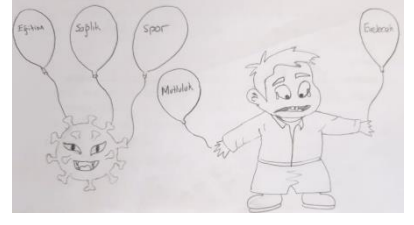
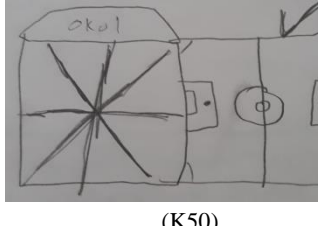
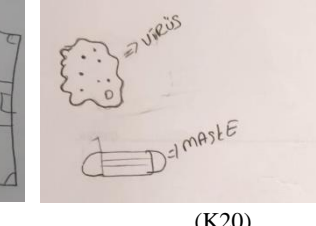
KATEGORİLER	KODLAR	ÇİZİM (f)	YAZIM (f)
1. Fiziksel Yapı	Virüs	73	-
	Hücre	3	-
	Canavar	2	-
	<i>Toplam: 58</i>	78	-
2. Korunma Yolları	Maske	21	3
	Mesafe	5	3
	Aşı	1	4
	Eldiven	3	-
	Kurallar	-	3
	Temizlik	-	3
	Dezenfektan	2	-
	Kolonya	2	-
	Eve Kapanma	-	1
	Kısıtlamalar	-	1
	Sabun	1	-
	Su	1	-
	Yasaklar	1	-
	<i>Toplam: 55</i>	37	18
3. Bulaşma Yolları (Yayılmı)	İnsan	26	-
	Dünya	5	-
	Bulaşıcılık	-	3
	Bilinçsizlik	-	1
	Nefes	2	-
	Temas	2	-
	Vaka Sayıları	-	2
	Yarasa	-	2
	Bencillik	-	1
	Cahillik	-	2
	Çinli	1	-
	Çöp	1	-
	Kapalı Alan	-	1
	Uçak	1	-
<i>Toplam: 50</i>	38	12	
4. Sonuçları	Ölüm	7	5
	Mezarlık	3	-
	İmam	1	1
	Pandemi	-	2
	Salgın	-	2
	Silah	2	-
	Tabut	2	-
	Kişisel Gelişim	-	1
	Meyve	1	-
	Okulların Kapanması	-	1
	Sıkıntı	-	1
	Hastalık	1	-
<i>Toplam: 30</i>	17	13	
5. Hissettirdikleri	Hüzün	2	2
	Kaygı	2	1
	Öfke	2	-
	Özlem	-	2
	Yalnızlık	1	1
	Merak	-	1
	<i>Toplam: 14</i>	7	7
	Sağlık	2	2
	Eğitim	3	-

6. Etki Alanı	Spor	1	-
	<i>Toplam: 8</i>	6	2
7. Süreci	Karantina	-	3
	Filyasyon Ekibi	-	1
	Normale Dönüş	-	1
	<i>Toplam: 5</i>	-	5
8. Algı	Grip	-	1
	İnternet Ağı	-	1
	Uyarı	-	1
	Yapay	-	1
	<i>Toplam: 4</i>	-	4
Toplam	59 Kod=224	163	61

Tablo16’da görüldüğü gibi; lise öğrencilerinin Covid-19’a yönelik görüşleri çizimde 7 kategoride ve yazımda 6 kategoride toplanmıştır. Bulgular incelendiğinde öğrencilerin en fazla “*Virüs*” (f=53) kavramı ile ilgili çizim yaptıkları ve “*Ölüm*” (f=5) kavramıyla ilgili yazım yaptıkları görülmektedir. Çizim bölümünde öğrencilerin daha çok “*İnsan*” (f=26), “*Maske*” (f=21), “*Yuvarlak Cisim*” (f=20) ve “*Ölüm*” (f=7) kavramlarına yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin yazma bölümünde de “*Aşı*” (f=4), “*Bulaşıcılık*” (f=3), “*Maske*” (f=3), “*Mesafe*” (f=3), “*Karantina*” (f=3), “*Kurallar*” (f=3) ve “*Temizlik*” (f=3) yoğunlaştıkları görülmektedir. Fiziksel yapı kategorisinde çizim(f=58), yazım(f=0) yapıldığı; korunma yolları kategorisinde çizim(f=37), yazım(f=18) yapıldığı; bulaşma yolları kategorisinde çizim(f=38), yazım(f=12) yapıldığı; sonuçları kategorisinde çizim(f=13), yazım(f=13) yapıldığı; hissettirdikleri kategorisinde çizim(f=7), yazım(f=7) yapıldığı; etki alanı kategorisinde çizim(f=6), yazım(f=2) yapıldığı; süreci kategorisinde çizim(f=0), yazım(f=5) yapıldığı; algı kategorisinde ise çizim(f=0), yazım(f=4) yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra 60 (%34) öğrencinin hiç yazım ve çizim yapmadığı; 78 (%45) öğrencinin yazma bölümünü boş bıraktığı ve 11 (%6) öğrencinin çizim bölümünü boş bıraktığı görülmektedir. Ayrıca 6 (%3) öğrencinin de çizimlerini sildikleri belirlenmiştir. Her bir kategori aşağıda tek tek incelenmektedir;

Tablo 17: Lise Öğrencilerinin Covid-19 Kavramına Yönelik Çizim Örnekleri

Kategoriler	Çizim Örnekleri
1.Fiziksel Yapı	<div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> (K8) (K75) (K49) </div>
2.Korunma Yolları	<div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> (K78) (K52) (K152) </div>
3.Bulaşma Yolları (Yayılmaları)	<div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> (K42) (K144) </div> <div style="text-align: right; margin-top: 10px;"> (K28) </div>

4. Sonuçları	 <p>(K34)</p>	 <p>(K134)</p>	 <p>(K67)</p>
5. Hissettirdikleri	 <p>(K48)</p>	 <p>(K31)</p>	 <p>(K81)</p>
6. Etki Alanı	 <p>(K50)</p>	 <p>(K20)</p>	

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada lise öğrencilerinin Covid-19'a yönelik metaforik algıları ve bilişsel yapıları ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonunda lise öğrencilerinin Covid-19'a yönelik 218 metafor ürettikleri ve bu metaforların benzerlik göstermesi açısından toplam 11 kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Bu kategoriler “Zarar Vermesi Açısından”, “Yayılma / Artış Göstermesi Açısından”, “Duyuşsal Özellik Göstermesi Açısından”, “Bir Hastalıkla İlişkilendirilmesi Açısından”, “Yapısal Olarak Benzetilmesi Açısından”, “Kaçılmaz Olması Açısından”, “Sona Ermemesi / Geçmemesi Açısından”, “Dikkatli Davranılması Açısından”, “Bir Planın Parçası Olması Açısından”, “Fayda Sağlaması Açısından” ve “Diğer Benzetimler” şeklinde belirlenmiştir.

Lise öğrencileri Covid-19 kavramına yönelik 218 metafor üretmişlerdir ve bu ürettikleri metaforlarla bu kavramın pek çok boyutuna vurgu yapmışlardır. Öğrencilerin ürettikleri metaforlar en çok (f=65) “Zarar Vermesi Açısından” kategorisinde yer almıştır. Tüm dünyayı ve Türkiye’yi bir anda etkisi altına alan Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği pandemi süreci tüm insanlığa pek çok açıdan zarar vermiştir. Kuşkusuz bunlardan en önemlisi çok ciddi can kayıplarına neden olmasıdır. Nitekim lise öğrencileri en çok vurguyu da ölüm metaforuna yapmışlardır. Bu sonucu elde etmek pek de şaşırtıcı olmamıştır. Çünkü öğrenciler yakın ve uzak çevrelerindeki pek çok kişinin ölümüne şahit olmuş, tüm dünyada salgın sebebiyle artan can kayıplarını duymuş, medya aracılığıyla her gün duyurulan vaka ve vefat sayılarını takip etmişlerdir. Benzer şekilde öğrenciler Covid-19 kavramını mikrop, virüs, ölümcül, Azrail ve düşman gibi metaforlarla da ilişkilendirmişlerdir. Burada da görüldüğü gibi; öğrenciler Covid-19’un ölümcül yanına vurgu yaptıkları gibi insan yaşamına pek çok açıdan zarar veren kavramlarla da ilişki kurmuşlardır. Buradan Covid-19 ve devamındaki süreçlerin öğrencilerin üzerinde bıraktığı derin izleri görebilmek mümkündür. Araştırmanın bulgularıyla paralel olarak Görgülü Arı ve Arslan (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada ortaokul öğrencilerinin Covid-19’un ölümcül olmasına vurgu yaptıkları sonucuna ulaşmışlardır. Vural, Altıparmak, Aras ve Başaran’ın (2022) gerçekleştirdikleri çalışmada da lise öğrencilerinin Covid-19 kavramının en çok ölümcül olması ve zarar vermesi yönüne vurgu yaptıklarını belirtmişlerdir. Buna benzer bir şekilde Saatçi ve Aksu’nun (2020) çalışmalarında da Covid-19’un sağlığı tehdit ettiği, çaresiz insanları öldürdüğü, ölümü hatırlattığı belirtilmiştir. Genç bireylerin yanında yaşlı bireyler de Covid-19’u en çok mikrop, ölüm, görünmeyen düşman gibi kavramlarla ilişkilendirerek onun ölümcül ve zarar verici yönüne değinmişlerdir (Pekesen ve Akdeniz, 2021).

Lise öğrencilerinin en çok vurgu yaptıkları bir diğer kategori de Covid-19’un yayılcı olma özelliğidir. Burada özellikle üzerinde yapışkan, bulaşıcı, insan, bit, böcek, parfüm gibi bulaşması engellenemeyecek kavramlar üzerinde durulmuştur. Bu kavramlar gibi Covid-19 da bir anda ortaya çıkmış ve çıktığı andan itibaren hayret edilecek bir hızla tüm dünyaya yayılmıştır. Bu çalışmanın bulgularıyla paralel bir şekilde Görgülü Arı ve Arslan (2020) da

çalışmalarında Covid-19 bit, ahtapot, elektrik, dedikodu, turist, radyasyon gibi kavramlarla ilişkilendirilmiş ve onun özellikle bulaşıcı olması üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın sonucunda öne çıkan kategorilerden bir diğerinde ise duyuşsal özellikler açısından benzerlik kurulmuştur. Hapishane, baskıcı aile, istenmeyen misafir, korku, aile baskısı gibi kavramların bu kategoride öne çıktığı görülmektedir. Covid-19 salgını ile mücadele için alınan tedbirlerden biri de sokağa çıkma yasaklarıdır. Eğitimlerinden ve sosyal yaşamlarından uzaklaşmış evde kalmak zorunda kalan öğrenciler için bu sürecin bir hapishane hayatı gibi algılanmış olabileceği, yasakların onların üzerinde bir baskı oluşturduğu ve tüm bu değişimlerin büyük bir korkuya neden olmuş olabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde Araç Ilgar, Karavelioğlu ve Bahar Akdeniz (2022) araştırmalarında Covid-19 ile ilgili kişilerin korku ve çaresizlik gibi hislere vurgu yaptıkları, bu salgının yaşam sevincini engellediği ve onları psikolojik olarak etkilediği sonucuna varmışlardır. Covid-19'un çok hızlı bir şekilde yayılması, etkisinin artması, ön görülemez olması, ne zaman sona ereceğinin tahmin edilememesi ve günlük rutinleri bozması gibi sebepler nedeniyle kişiler kendilerini psikolojik olarak çökmüş hissedebilmektedir (Dursun ve Gamsız Tunç, 2021). Tarihte her dönemde salgın ve benzeri felaketler, sosyolojik ve psikolojik olarak toplumları etkilemiştir. Covid-19 gibi salgınların ise evrensel nitelikte olması, oluşan kaygının ve paniğin düzeyini arttırmıştır (Yıldırım, 2020).

Bir hastalıkla ilişkilendirilmesi bakımından metaforlar incelendiğinde grip, hastalık, kanser, veba gibi kavramlara özellikle vurgu yapıldığı görülmektedir. Covid-19'un bel ağrısı, halsizlik, ateş, boğaz ağrısı, baş ağrısı gibi pek çok belirtisinin grip ile benzerlik göstermesinden dolayı öğrencilerin aralarında ilişki kurdukları düşünülmektedir. Kanser de Covid-19 gibi ölümcül olduğu için aralarında ilişki kurulmuş olabilir. Bunun yanı sıra veba hastalığı da Covid-19 gibi bir salgın haline dönüşmüş ve kısa sürede pek çok insanın ölümüne neden olmuştur. Bu gibi sebepler nedeniyle bu hastalıklar ile Covid-19 arasında bağ kurulmuş olabilir. Çalışmanın bulgularına benzer şekilde Cömert ve Şahin Çakır (2021) çalışmalarında Covid-19 ile grip gibi hastalıklar arasında ilişki kurulduğu sonucuna varmışlardır. Buna paralel olarak Bağ'ın (2022) araştırmasında da Covid-19 ile kanser, grip ve veba gibi hastalıklarla bağ kurulduğu; Vural, Başaran, Çetin, Celep ve Uslu'nun (2021) araştırmasında da grip ve zatürre ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Ayrıca Pekesen ve Akdeniz (2021) de mevcut araştırmanın bulgularıyla benzer şekilde öldürücü grip, cüzzam, verem, kanser, veba gibi metaforlara ulaşarak asırlar boyunca medeniyetlerin salgın ve amansız hastalıkları birer varoluşsan birer tehdit olarak gördüklerini ve Covid-19'un da bunları tekrar hatırlattığı yorumunda bulunmuşlardır.

Yapısal olarak benzetilmesi bakımından lise öğrencileri özellikle top metaforuna vurgu yapmışlardır. Burada özellikle öğrenciler virüsün fiziksel yapısı ile bağlantı kurmuşlardır. Covid-19'un top gibi yuvarlak olduğuna değinilmiştir. Burada özellikle salgın döneminde yazılı ve görsel medyada virüsü somutlaştırmak için kullanılan görseller etkili olmuş olabilir. Bunun yanı sıra öğrenciler gözle görülememesi ve sessiz sedası bulaşması bakımından hayalet ve gölge gibi kavramlarla ilişki kurmuşlardır.

Araştırmanın en ilgi çekici sonuçlarından birisi fayda sağlaması bakımından kategorisidir. Bir takım öğrenci tüm dünyada çok ağır etkileri olan Covid-19 sürecine olumlu açıdan bakabilmiştir. Bu açıdan ilaç ve tatil metaforları dikkat çekicidir. Covid-19 öncesinde insanlar bir koşturmaca içinde günlük yaşamlarına devam ediyorlardı. Özellikle lise öğrencilerinin uzun okul süreleri, fazla ders sayıları, vermek zorunda oldukları pek çok sınav onların özlerine olan yolculuklarına, kendilerini dinlemelerine, aileleriyle vakit geçirmelerine engel olabiliyordu. Ancak salgını önleyebilmek için alınan tedbirler kapsamındaki eve kapanmalarla birlikte öğrenciler kendilerine daha çok zaman ayırabilmişler, aileleriyle daha çok vakit geçirebilmişlerdir. Bu da bu süreci onların daha olumlu düşünmelerine neden olmuş olabilir. Bununla birlikte Covid-19 uyarı kavramıyla da ilişkilendirilmiştir. Salgın öncesine kadar günlük yapılan pek çok şey sıradan hale gelmiştir. Dışarı çıkmak, okula gitmek, arkadaşlarla buluşmak, akrabaları ziyaret etmek, markete gitmek çok normal şeylerdi. Ancak Covid-19 ile birlikte sıradan hale gelen şeylerin ne kadar da önemli olduğu, kıymetinin bilinmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan öğrenciler tüm bu yaşananları uyarı gibi düşünmüş olabilirler. Araştırmanın bulgularına paralel şekilde Saatçi ve Aksu (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada Covid-19'a olumlu anlamlar yüklendiği, insanlara farkındalık kattığı, değerli olmayan şeylerin, temizlik ve hijyenin, sabrın önemini anlaşıldığı bir süreç olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Doğan'ın (2020) çalışmasında da öğrenciler Covid-19'un yeniden doğmaya katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Pekesen ve Akdeniz'in (2020) çalışmasında ise salgının insanlara yol gösterici, onları disipline edecek bir eğitim olarak algılandığı belirtilmiştir. Yine Covid-19'un sabırlı ve umutlu olmayı öğrettiği; sevdiğimiz insanların kıymetini hatırlattığı; temizlik, sağlık ve çevrenin önemini hatırlattığına yönelik çalışmalar da mevcuttur (Cömert ve Şahin Çakır, 2021).

Lise öğrencileri Covid-19'u dikkatli davranılması açısından da bazı kavramlarla ilişkilendirmişlerdir. Bu kategorideki özellikle sınav, çevre kirliliği, deniz, kıl, ödev metaforları ihmal edilmemeyi gerektirmesi, özenli davranılmayı gerektirmesi bakımından ilişkilendirilmiştir. Nasıl ki bu kategorideki benzetimler bir takım gereklilikler yerine getirilmediğinde sıkıntı oluşturabilecek kavramlarsa Covid-19 da gerekli tedbirler alınmazsa sonucu ölüm bile olabilecek bir virüstür. Bu gibi sebepler nedeniyle bu kategorideki kavramlarla bağ kurulmuş

olabileceği düşünülmektedir. Lise öğrencilerinin Covid-19 ile ilgili ürettikleri bazı metaforlar sona ermemesi/geçmemesi bakımından benzerlik göstermektedir. Salgın ortaya çıktığı andan itibaren yayılmasını önlemek amacıyla tüm dünyada çok sıkı önlemler alınmıştır. Bu önlemlerle birlikte virüsün gücünün zayıflaması beklenirken her geçen gün yeni bir varyantla daha da güçlü bir şekilde ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu da Covid-19'un ve beraberindeki salgının hiçbir şekilde sonlanmayacağı düşüncesini oluşturmaya başlamıştır. Benzer şekilde Ağca, Kandemir ve Avşaroğlu'nun (2022) gerçekleştirdikleri çalışmada salgının hiç sonlanmayacağı düşünülmesi sonucuna varılmıştır.

Lise öğrencileri Covid-19'u kaçılması imkânsız olması özelliği ile de ilişkilendirmişlerdir. Virüsün hızlı yayılımı, vaka sayılarının günden güne artışı, temasın yakın çevrelere kadar gelmesi ve hatta tanıdık tanımadık yüz binler kişinin ölüm haber ile birlikte öğrencilerde virüsten kaçmanın imkânsız olduğu ve eninde sonunda kendilerine de bulaşacağı hissini oluşturduğu düşünülmektedir. Deyim yerindeyse tüm bunlar kişilerde 'çember daralıyor' hissini yaratarak yaşadıkları korku ve kaygının artmasına neden olmaktadır (Gülgez ve Bozkur, 2021). Lise öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar ışığında oluşan bir diğer kategori de Covid-19'un planlı bir şekilde ortaya çıkarılmasına yöneliktir. Öğrenciler Covid-19'u nüfus azaltmak ve küçük devletlerin ekonomisine zarar vermek için gerçekleştirilen bir planın parçası olarak düşünmüşlerdir. Buna paralel olarak ilgili literatür incelendiğinde Covid-19'un laboratuvar ortamında üretildiğine veya biyolojik silah olduğuna dair görüşlerin olduğu görülmektedir (Yılmaz vd., 2021). Ayrıca da bu salgının küresel üst akıl tarafından ortaya çıkarılan bir saldırı olabileceği; ilaç ve aşı satarak ekonomik getiri sağlama beklentisinden kaynaklanmış olabileceği ve insanları dijital yaşama yönlendirecek sosyal bir deney olabileceği düşünceleri mevcuttur (Küçükali ve Çınar, 2020). Tüm bu düşüncelerin nedeni pandemi sürecindeki kapanmalarla birlikte birincil haber alma aracı olarak kullanılan sosyal medya olabilir. Nitekim sosyal medya platformlarında insanlar doğru ya da yanlış fikirlerini rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Dolayısıyla pandemi sürecinde de buralarda Covid-19 ile ilgili pek çok komplo teorileri ortaya atılmış ve bunlardan da bazılarının öğrencilerde karşılık bulduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile 341 cevap elde edildiği ve bu cevapların da benzerlik göstermesi açısından on bir kategoride toplandığı görülmektedir. Bu kategoriler "*Covid-19'a Yönelik Algılar*", "*Sonuçları*", "*Süreci*", "*Hissettirdikleri*", "*Korunma Yolları (Tedbirler)*", "*Etki Alanları*", "*Belirtileri*", "*Bulaşma Yolları*", "*Engelledikleri*", "*Hayatımıza Getirdikleri*" ve "*İlişkilendirilen Kişiler*" olarak belirlenmiştir.

Lise öğrencilerinin Covid-19'a yönelik bilişsel yapıları incelendiğinde en kapsamlı kategorinin Covid-19'a yönelik algılar olduğu görülmektedir. İlgili kavramlara bakıldığında genel itibarıyla algıların olumsuz olduğu görülmektedir. Özellikle hapis, bela, katil, canavar gibi kavramlar bu virüsün öğrencilerde nasıl olumsuz hisler oluşturduğunun birer göstergesidir. Bunun yanı sıra öğrenciler güneş, barış, çiçek, dinlenmek gibi bir takım olumlu kavramlarla da bağ kurmuşlardır. Salgın süreciyle birlikte evde kalma zorunluluğu getirilmesi insanların kendilerine çok sıradan gelen pek çok şeyin kıymetini anlamalarını sağlamıştır. Ayrıca sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte bir koşturmaca içerisinde akıp giden hayata bir mola verip dinlenmeye, kendilerine zaman ayırmaya, aileleri ile birlikte nitelikli vakitler geçirmeye imkân bulabilmişlerdir. Bu gibi sebepler dolayısıyla az sayıda Covid-19'un öğrenci olumlu yanına odaklanabilmiştir.

Lise öğrencilerinin bilişsel yapı açısından odaklandıkları bir diğer kategori Covid-19'un sonuçlarıdır. Covid-19'un çok geniş kapsamlı sonuçlar doğurmasından kaynaklı bu kategoride de oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Sonuçlar içerisinde en fazla öne çıkan şüphesiz ki ölüm kavramıdır. Resmi rakamlara göre Covid-19 nedeniyle tüm dünyada 6 milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir (WHO, 2023). Dolayısıyla böyle bir sonucun çıkması şaşırtıcı olmamıştır. Bunu takiben bulaşıcı bir hastalık olması sebebiyle hastalık ve salgın kavramlarıyla; salgının neden olduğu maddi ve manevi sıkıntılarla ilişkilendirilmiş ve bu salgının sona ermesi için gerçekleştirilen uygulamalar da çoğunluk tarafından dile getirilmiştir. Nitekim Erdem, Kaya, Yılmaz, Alkan ve Erdem (2023) de Covid-19 ile başta ölüm olmak üzere bir takım psikolojik problemlerin arasında ilişki kurulduğunu ifade etmektedir.

Covid-19 ortaya çıktığı ilk andan itibaren daha önce hiç tecrübe edilmemiş bir sürecin içine girilmiştir. Bu süreç iki farklı şekilde kendini göstermiştir. Birincisi temas olması halinde kişilerin bireysel olarak virüsle mücadelelerini kapsayan süreçtir. İkincisi de Covid-19'u tamamen sona erdirmeyi amaçlayan toplumsal ve hatta küresel mücadeleyi kapsayan süreçtir. Dolayısıyla karantina, hastane, vaka, mutasyon, risk, izolasyon gibi Covid-19'un boy göstermesinden etkisini ciddi oranda yitirene kadarki tüm sürece yönelik kavramların tekrarlandığı görülmektedir. Covid-19'un hissettirdikleri kategorisi incelendiğinde lise öğrencilerinin pek çok duyguya vurgu yaptıkları görülmektedir. Her an virüse yakalanma, ölümlerle sürekli burun buruna gelme düşüncesinin oluşturduğu korku ve kötü hisler; geçmişe yönelik özlem; yaşadıkları zamana yönelik üzüntü, yalnızlık ve bıkkınlık; geleceğe yönelik de kaygı en çok öne çıkan duygular denilebilir. Nitekim Banerjee (2020) de Koronavirüsün insanlarda umutsuzluk ve sosyal izolasyona sebep olduğunu, sağlıklı kişilerde dahi ciddi olumsuz sosyo-psikolojik etkilerinin olduğu ifade etmektedir (Tian ve diğerleri, 2020).

Covid-19'un basit bir virüs olmadığına anlaşıp bir salgın haline gelmesiyle birlikte hızlı bir şekilde tedbirler alınmaya başlanmış ve salgının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu noktada lise öğrencileri de bu tedbirler kapsamında hayatımıza giren kavramlara dikkat çekmişlerdir. En baskın kavram olarak karşımıza çıkan maskenin yanı sıra mesafe, dezenfektan, aşı, temizlik, kolonya gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Bu sonuca paralel bir şekilde Dönmez ve Gürbüz'ün (2020) çalışmalarında Covid-19'dan korunma yolları kapsamında çoğunlukla maske, önlem, temizlik, sosyal mesafe ve dezenfektana vurgu yapıldığı sonucuna varılmıştır. Tüm bu önlemlere rağmen virüsün yayılımının uzunca bir müddet önüne geçilememiş ve pandemi uzayıp kapanmalar arttıkça da bu sürecin pek çok alandaki olumsuz etkileri ortaya çıkmaya başlamıştır. Çin'de başlayıp orayı etkisi altına aldıktan sonra tüm dünyaya yayılan bu virüs sağlıktan eğitime, ekonomiden siyasete kadar çok fazla alanı etkisi altına almıştır. Öğrenci görüşlerinde de bu etkiye yönelik vurgulamalar görülmektedir.

Sağlık bakanlığı tarafından ifade edildiği şekilde Covid-19'un en belirgin belirtileri ateş, öksürük, nefes darlığı, boğaz ağrısı, baş ağrısı, kas ağrıları, tat ve koku alma kaybı ya da ishaldir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Çalışma sonucunda lise öğrencilerinin de bu belirtilere vurgu yaptıkları görülmektedir. Pandemi ile birlikte vaka sayıları arttıkça kişiler virüs belirtilerinin kendilerinde olup olmadığına yönelik sürekli bir kaygı içerisinde hareket etmiş hatta çevrelerindeki insanlara da sürekli bu şüphle yaklaşmışlardır. Özellikle öksüren, hapşırın ve ateşi olan insanlardan uzak durma eğilimi içerisinde olmuşlardır. Bununla birlikte lise öğrencileri Covid-19'un bulaşıcılığı hususuna da vurgu yapmışlardır. Covid-19'un bulaşıcı bir virüs olduğunu ifade etmiş; bu virüsün ilk olarak yarasalardan bulaşarak yayıldığını ve kirli, kalabalık alanlarda bulunmamanın bulaşmasını kolaylaştırdığına değinmişlerdir. Buna paralel şekilde Dönmez ve Gürbüz (2020) de Covid-19 virüsünün bulaşma yollarının insan ve hayvan olarak gösterildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Covid-19 ile birlikte daha önce hiç tank olmadığımız pek çok yeniliğin hayatımıza girmesinin yanı sıra olağan hale gelen pek çok eylemin de gerçekleşmesi engellenmiştir. Bu noktada özellikle öğrenciler okul hayatı, eğitim ve insan ilişkilerine yönelik kavramları ifade etmişlerdir. Öğrenciler pandemi nedeniyle aniden okullarından, eğitimlerinden, arkadaşlarından zorunlu bir şekilde uzak kalmış ve bu onları derinden etkilemiştir. Bu etki nedeniyle de özellikle bu konulara vurgu yapmışlardır. Öğrenciler özellikle dönemin Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın salgının gidişatı noktasındaki açıklamalarını ve onun açıklamalarıyla ilişkili olarak Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un okullarla ilgili açıklamalarını sıkı bir şekilde takip etmişlerdir. Nitekim bu da öğrencilerin bu kişileri Covid-19 ile ilişkilendirmelerine yol açmıştır.

Çizme-Yazma tekniği ile elde edilen bulgular neticesinde ise 163 çizim ve 61 yazım gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu yazım ve çizimler birbirine benzerliği bakımından altı kategoride toplanmıştır. Bunlar "Fiziksel Yapı", "Korunma Yolları", "Bulaşma Yolları", "Sonuçları", "Hissettirdikleri" ve "Etki Alanı" şeklindedir. Kategoriler genel olarak önceki bulgulardaki kategoriler ile benzerlik göstermektedir. Burada farklılık gösteren kategorinin fiziksel yapı kategorisi olduğu görülmektedir. Bu kategoride baskın bir şekilde öğrenciler virüs çizimleri yapmışlardır. Bu çizimler, genel olarak yazılı ve görsel medyada, bilgilendirme metinlerinde ve afişlerde sıklıkla gördüğümüz Covid-19 virüsünün görselleriyle benzerlik göstermektedir.

Sonuçlara bakıldığında "Korunma Yolları", "Bulaşma Yolları", "Sonuçları", "Hissettirdikleri", "Etki Alanı", "Süreci" ve "Algular" kategorilerinin iki ölçme aracında da ortak olduğu görülmektedir. Sonuç olarak dünyayı bir anda etkisi altına alan Covid-19'un gençler üzerinde olumsuz etki bıraktığı açıktır. Bu etki hayatın pek çok alanında kendini göstermektedir. Ve bu etkinin yansımaları ortaya çıkmaya da devam edecektir. Araştırmanın sonuçlarından hareketle şu öneriler sunulmuştur;

Araştırmacılara yönelik;

- ✓ Araştırmanın gerçekleştirildiği zaman dilimindeki sınırlılıklar nedeniyle yeterli sayıda katılımcıya ulaşılamamıştır. Dolayısıyla daha geniş kapsamlı katılımcı ile benzer araştırma gerçekleştirilebilir.
- ✓ Araştırma farklı bir çalışma grubu ile gerçekleştirilebilir.
- ✓ Benzer bir araştırma farklı bir model ve desende gerçekleştirilebilir.

Uygulayıcılara yönelik;

- ✓ Öğrencilere yaşadıkları tüm stres, kaygı ve endişe durumları için psikolojik destek sağlanabilir.
- ✓ Öğrencilerin yaşadıkları psikolojik sıkıntılar göz önünde bulundurularak öğretmenlerin daha özverili davranabilmeleri adına hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
- ✓ Öğrencilerin yasaklar nedeniyle evde kaldıkları sürelerin telafisini sağlayabilmek amacıyla fiziksel olarak daha aktif olacakları faaliyetler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, M. A., Kandemir, M. Ç., & Avşaroğlu, S. (2022). Yaşam yöneliminin bilişsel davranışsal kaçınmanın Covid-19 korkusunu yordayıcı gücünün belirlenmesi ve çeşitli değişkenlerle olan ilişkilerinin incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 404-419.
- Altun Ekiz, M. (2020). Koronavirüs karantinasında günlük tutan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri üzerine nitel bir araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25, 387-401.
- Araç Ilgar, E., Karavelioğlu, B., & Bahar Akdeniz, Ş. (2022). Spor yöneticilerinin Covid-19 kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 13-28.
- Arı, A. G., & Arslan, K. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Covid-19'a Yönelik Metaforik Algıları. *Electronic Turkish Studies*, 15(6), 503-524.
- Aydıncı, M., & Zorluoğlu, S. L. (2022). Lise öğrencilerinin Covid-19, yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim algıları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 1253-1267.
- Bağ, A. E. (2021). Anaokulu velilerinin Covid-19 sürecinde Covid-19 ve okul algısı: Metafor çalışması. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 1(1), 49-69.
- Bahar, M., & Özatlı, N. S. (2003). Kelime iletişim test yöntemi ile lise 1. sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 75-85.
- Banerjee, D. (2020). The COVID-19 outbreak: Crucial role the psychiatrists can play. *Asian Journal of Psychiatry*, 50(2020), 102014.
- Cömert, İ., & Şahin Çakır, Ç. (2021). Covid-19 ile ilgili öğretmen algılarını belirlemeye yönelik bir olgu bilim çalışması. *AJER - Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi 2021*, 6(2), 382-405.
- Çakır, Ç. Ş., & Cömert, İ. (2021). Covid-19 ile ilgili öğretmen algılarını belirlemeye yönelik bir olgu bilim çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 382-405.
- Çakır, H., Taban, G., & Taşer, M. (2023). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim planlaması ve yönetim yaklaşımları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 107-122.
- Çelik, H. S., Koyun, D., Eker, M., & Kanelci, Ö. C. (2022). Metaphorical perceptions of primary school students'parents regarding Covid-19 and school in the Covid-19 process. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 48-83.
- Çevik, A. Ç. (2023). Görünmeyen çoğunluk "birinci nesil üniversite öğrencileri" nin Covid-19 salgın deneyimleri. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 26(1), 61-81.
- Daniel, S. J. (2020). Education and the Covid-19 pandemic. *Prospects*, 49(1), 91-96.
- Doğan, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin Covid-19'a yazdıkları 100 mektubun incelenmesi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 126(248), 25-40.
- Dönmez, İ., & Gürbüz, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin Covid-19 virüsü hakkında bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2159-2172.
- Döş, İ. (2010). Aday öğretmenlerin müfettişlik kavramına ilişkin metafor algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 607-629.
- Dursun, A., & Gamsız Tunç, Ö. (2021). 14-64 yaş arası bireylerin Covid-19 algılarının incelenmesi: Bir metafor analizi. *International Journal Of Social Humanities Sciences Research*, 8(67), 591-605.
- Ekici, G. (2016a). Öğretmen adaylarının bilgisayar kavramına ilişkin metaforik algıları. [Student-teachers' metaphoric perceptions towards the concept of "computer"]. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(3), 755-781.
- Ekici, G. (2016b). Biyoloji öğretmeni adaylarının mikroskop kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi: bir metafor analizi çalışması. [Determination of the preservice biology teachers' perceptions of microscope: example for metaphor analysis]. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 615-636.
- Ekici, G. (2019). Öğretmen adaylarının "AIDS" kavramı konusundaki bilişsel yapıları: Çizme-yazma tekniği örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 115-129.

- Erdem, R., Kaya, E., Yılmaz, N., Alkan, A., & Erdem, İ. (2023). "Meksika dalgası": Üniversite öğrencilerinin Covid-19 ile ilgili bilişsel yapılarının analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 81-100.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (çev. edit. Ersoy, A. & Yalçınoğlu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Görgülü Arı, A., & Arslan, K. (2020). Ortaokul öğrencilerinin Covid-19'a yönelik metaforik algıları. *Electronic Turkish Studies*, 15(6), 503-524.
- Gülgez, Ö., & Bozkur, B. (2021). An investigation of conspiracy theories on Covid-19: Turkey's case. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(15), 1179-1217.
- İlgar, E. A., Karavelioğlu, B., & Akdeniz, Ş. B. (2022). Spor Yöneticilerinin Covid-19 Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 13-28.
- Inbar, D. E. (1996). The free educational prison: Metaphors and images. *Educational research*, 38(1), 77-92.
- İnce, S., Ünlüsoy Dinçer, N., Akçın, B., & Uzunmehmetoğlu, F. (2023). Bir metafor tablosu: Hastaların bakış açısıyla Covid-19 ve yansımaları. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi (Özel Sayı)*, 69-79.
- Kaplan, İ., & Uğurlu, C. T. (2023). Kovid 19 pandemi süreciyle ilgili okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 118-141.
- Karataş Z. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinin LGS ve YKS sınavına hazırlık sürecinde olan çocuk ve ergenlerin psikolojilerine yansımalarının incelenmesi. In B. Gençdoğan (Ed.), *Pandemi döneminde çocuk ve ergen psikolojisi* (pp.54-74). Ankara: Türkiye Klinikler
- Kızıltaş, A., & Saruç, S. (2023). Sağlık çalışanlarının "Covid-19'a ilişkin algılarının incelenmesi: Bir metafor analizi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 17(1), 168-177.
- Kurt, H., Ekici, G., & Aksu, Ö. (2013). Tuz: Biyoloji öğretmen adaylarının zihinsel modelleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 244-255.
- Küçükali, A., & Çınar, O. (2020). Akademisyenlerin Kovid-19 algısı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1633-1654.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Patton, Q. M. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.), London: Sage Publication.
- Pekesen, M., & Akdeniz, Ş. (2021). Covid-19 metaforları: Covid-19 pandemisinde yaşlı bireyler üzerine nitel bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(43), 6394-6424.
- Saatçi, G., & Aksu, M. (2020). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan yabancı uyruklu öğrencilerin koronavirüs algılarını metafor yolu ile tespit etmeye yönelik bir araştırma. *Journal of Awareness*, 5(4), 617-630.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sağlık Bakanlığı, (2020). *Covid-19 (Sars-cov-2 enfeksiyonu) genel bilgiler, epidemioloji ve tanı*. Ankara: Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması.
- Tarkar, P. (2020). Impact of COVID-19 pandemic on education system. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(9), 3812-3814.
- TEDMEM, (2021). COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri. <https://tedmem.org/yayin/covid-19-surecinde-egitim-uzaktan-ogrenme-sorunlar-cozum-onerileri> (22/06/2023 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- TTB. (2020). Covid-19 Pandemisi İki Aylık Değerlendirme Raporu. <https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/covid19-rapor.pdf> (23/06/2023 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Vural, Ö. F., Başaran, M., Çetin, E., Celep, D. A., & Uslu, E. (2021). İlkokul velilerinin Covid-19'a karşı metaforik algıları. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 165-187.
- Vural, Ö.F., Altıparmak, E., Aras, Ş. E., & Başaran, M. (2022). Lise öğrencilerinin Covid-19 ve Covid-19 sürecinde okul ile ilgili algılarının metaforlar yoluyla analizi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1161-1220.

Vural, Ö. F., Başaran, M., Özkan, Ç., Orhan, N., & Ortoğlu, Z. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Covid-19 ve Covid-19 Pandemi Dönemindeki Okul Kavramına Yönelik Algılarının Belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(Özel Sayı), 18-40.

WHO, (2023). WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. <https://covid19.who.int/> (01/06/2023 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Yıldırım, S. (2020). Salgınların sosyal-psikolojik görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) pandemi örneği. *Turkish Studies*, 15(4), 1331-1351.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.

Yılmaz, H. İ., Turğut, B., Çıtlak, G., Mert, O., Paralı, B., Engin, M., Aktaş, A., & Alimoğlu, O. (2021). Türkiye’de insanların Covid-19 aşısına bakışı. *Dicle Tıp Dergisi*, 48(3), 583-594.